

Selje kommune Stadanalyse Leikanger

Oppdragsgivar
Oppdrag
Rapport type
Prosjektnr.
Dato

Selje kommune
Stadanalyse Leikanger
Analyserapport
18275
19.03.2019

Analyserapport

Selje kommune | Stadanalyse Leikanger

Innhald:		side
1	Innleiing	4
1.1	Kva er ei stadanalyse ?	4
1.2	Metode	4
1.3	Formål med analysearbeidet	4
1.4	Avgrensing av analyseområdet	5
1.5	Vidar arbeid	7
2	Historiske Leikanger	8
2.1	Stadnamn	8
2.2	Stadlandet, identitet og tilknytning	8
2.3	Utvikling	9
2.4	Samferdselsårar	14
2.5	Næringsliv og handel	16
2.6	Samlingsstadar og offentlege funksjonar	19
2.7	Tettstadstrukturen	20
2.8	Bygningsmiljø, vernestatus og tapt miljø	21
3	Landskap og klima	22
3.1	Terreng og topografi	22
3.2	Klima	23
4	Leikanger i dag	24
4.1	Befolkning og busetnad	24
4.2	Tenestetilbod og næringsliv	25
4.3	Trafikktilhøve	27
4.4	Vatn- og avlaupsystem	31
4.5	Avstandar, og møtestadar	31
4.6	Grøntstruktur	33
4.7	Arkitektur og bygningsstruktur	38
4.8	Belysning	41
4.9	Byggeplanar	43
5	Medverknad	44
5.1	Folkemøte	44
5.2	Samtalar med forretningsdrivarane i Korsen	44
5.3	Innspel frå innbyggjarar, og frå folkemøte om kulturminneplan	45
5.4	Medverknad frå Stadlandet skule	46
6	Framtidsbilete	48
6.1	Styrke og svakheiter i Korsen	48
6.2	Moglegheiter og utfordringar i Korsen	48
6.3	Korsen som offentlig rom	49
6.4	Sentrumskjerne, forslag til vekstretning	51
6.5	Forslag nye opphaldsplassar	52
6.6	Forslag nye gangforbindelsar til Korsen	54
6.7	Forslag til tiltak	56

Forord

Stadanalysen er utført av Nordplan as i nært samarbeid med Selje kommune. Arbeidet er utført i perioden august 2018 til januar 2019.

		Prosjektnr: 18275		Dato: 16.01.19	
Status /Rev:	Rev. gjelder:	Dato:	Sign:	KS:	
0	Utkast	23.01.19	HH	ASO	
0	Til 1. behandling	19.03.19	HH		
1	Revisjon – beskriv.				
Kontaktinformasjon: Nordplan AS Pb 224 6771 Nordfjordeid Tlf: 57 88 55 00 www.nordplan.no		Kundeinformasjon: Selje kommune v/ Kristine Dahl og Gry Otneim Leikanger Tlf. 57 85 85 00 www.selje.kommune.no post@selje.kommune.no			
Prosjektleder: Heidi Hansen					
Medarbeidere: Gudveig Fure Oksholen Helene Roussel David Lawford		Sign: 			
Kontrollert av: Anette Sølberg Solbakk		Sign: 			

1 Innleiing

1.1 Kva er ei stadanalyse ?

Alle stader har sin eigen karakter (særpreg og eigenart), forma av historia, naturen, kulturen og folket. I landskapet ligg mykje av identiteten og styrken til staden.

Ei stadanalyse er systematisering av kunnskap for å forstå staden sin historie, situasjon og framtidsmoglegheiter. Den historiske utviklinga av staden gir grunnlaget for å binde saman fortid, notid og framtid, og å finne verdiar og kvalitetar ved staden som vi kan bygge vidare på, og forsterke.

Distrikssenteret – Kompetansesenter for distriktsutvikling, definerer stadutvikling slik:

«Stadutvikling er sett saman av prosessar og tiltak som påverkar attraktiviteten og veksten til ein stad. Det dreier seg om sentrumsopprusting, etablering av møteplassar, fysisk utforming av offentlege rom, oppmerkinga av turstiar, festivalar og kulturelle hendingar, og tilrettelegging for næringsetablering.»

Statistisk sentralbyrå (SSB) definere ein tettstad slik:

«En hussamling der det bor minst 200 personer (ca. 60-70 boliger). Avstanden mellom husene skal normalt ikke overstige 50 meter. Husklynger som naturlig hører med til tettstedet tas med inntil en avstand på 400 meter fra tettstedskjernen.»

1.2 Metode

I analysen er det nytta element frå: rettleiar T-986, byggforskserien Stedsanalyser, Sogn og Fjordane fylkeskommune tettstadutvikling og stadforming – pilotarbeid, Husbanken sin rettleiar - sosiokulturell analyse, Distrikssenteret sin 10-punkt modell for lokalt utviklingsarbeid. I tillegg er det gjennomført medverknad med folkemøte, intervju, spørjeundersøking av utvald gruppe, og eige opplegg for barn- og unge gjennom Stadlandet skule.

1.3 Formål med analysearbeidet

Det er vedtatt ny kommunestruktur i Noreg, og Selje kommune skal slåast saman med Eid kommune til Stad kommune 1.1.2020. I samband med dette er det sett i gong utviklingsarbeid for to viktige samfunns- og næringsområde:

- Reiselivsstrategi
- Stadutvikling

Mål for reiselivsstrategien er å utvikle reiselivsattraksjonar for turistar ved å heve stadkvaliteten i dei utvalde bygdelaga/tettstadane i kommunane.

Eit av delmåla for stadutvikling er å kartlegge kva rolle og funksjonar tettstadane skal ha i ein ny kommune. Strategi blir utarbeidd av PWC.

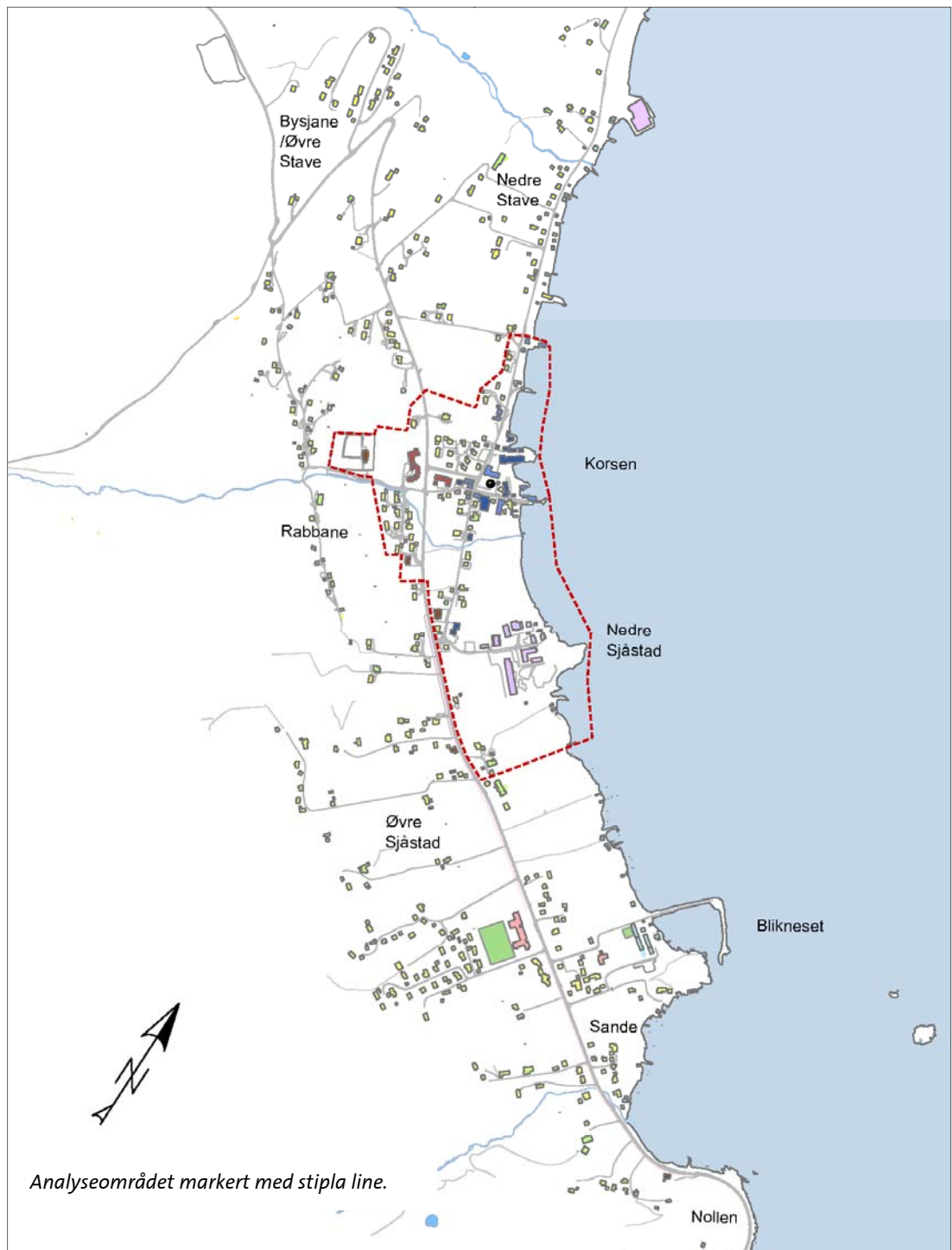
Vår analyse blir ein del av dette arbeidet, men skal primært omhandle det fysiske miljøet i Leikanger, og synleggjere moglege tiltak for å heve kvalitetane/attraksjonane knytt til m.a. bygningsmiljøet, viktige møteplassar og opphaldsstader, vegstruktur og gangsamband.

Analysen tar også for seg sosiale- og kulturelle forhold i bygda: Kven bur her, kva driv folk med, kva synes dei om bygda si, og kva framtidsutsikter ser ein for seg både som bebruar og næringsdrivande.

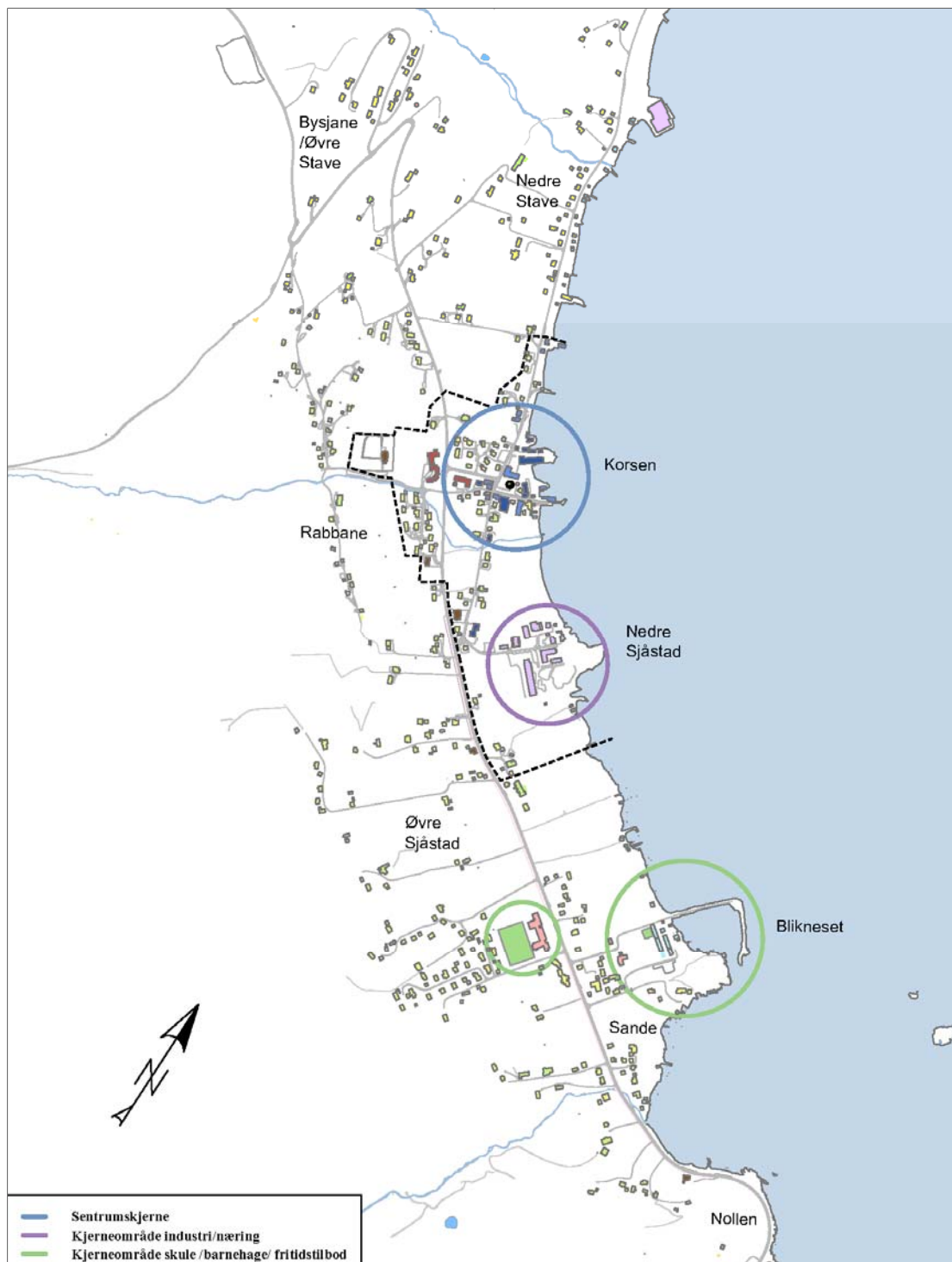
Det er fleire byggeprosjekt under utvikling i Leikanger, og kommunen ser behov for ei analyse som kan vere beslutningsgrunnlag for behandling av byggesakene.

1.4 Avgrensing av analyseområdet

Analyseområde er avgrensa til Kviekaia i nordvest, industriområde nedre Sjøstad i søraust, område Leikanger kyrkje i vest, og elles arealet nordaust for fylkesvegen mellom desse avgrensningspunkta. Jf. kart under. Analysen skal inkludere randsona til sentrumsområde, og då særleg forholdet til tyngdepunktet for barne- og ungdoms- og fritidstilbod ved Blikneset og Stadlandet skule.

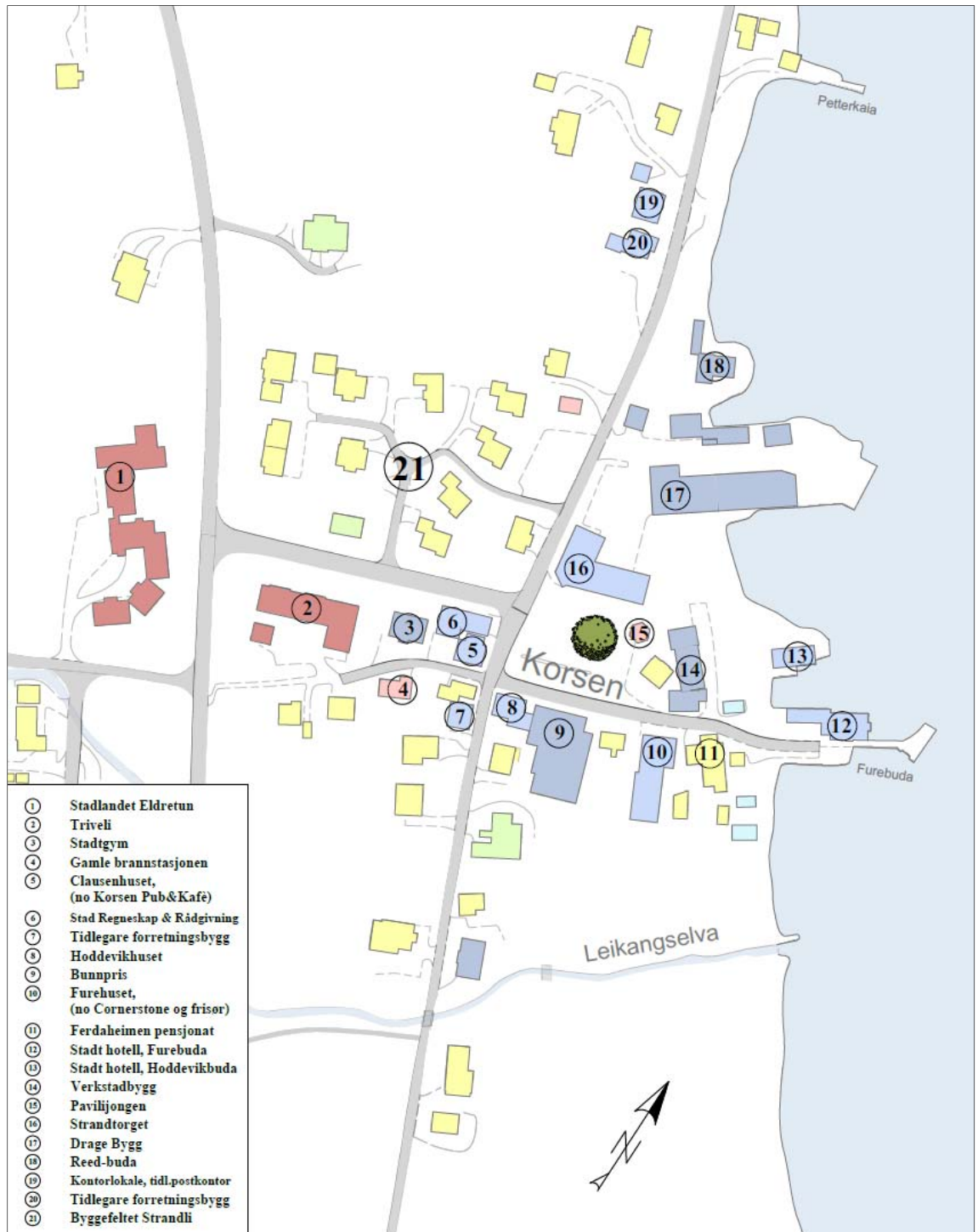

Det er tre tyngdepunkt/ kjerneområde på Leikanger, handelssentrum i Korsen, industri- og næringsområdet på Sjøstad og skule/barnehage/fritidsaktivtetsområdet ved Sande/ Blikneset.

Illustrasjon, kjerneområda på Leikanger.

Kartillustrasjonen under viser lokale namn på hus og stadar som er brukt i analysen.

1.5 Vidar arbeid

Analysen blir presentert i eige folkemøte, og lagt ut til offentlig ettersyn slik at innbyggjarar og andre kan bli kjent med innhaldet og kome med tilbakemeldingar.

Analysen skal vere grunnlag for seinare regulering av Leikanger sentrum, enten i form av ein områdeplan med detaljering av Korsen eller som ein avgrensa detaljregulering av kjerneområdet rundt Korsen.

2 Historiske Leikanger

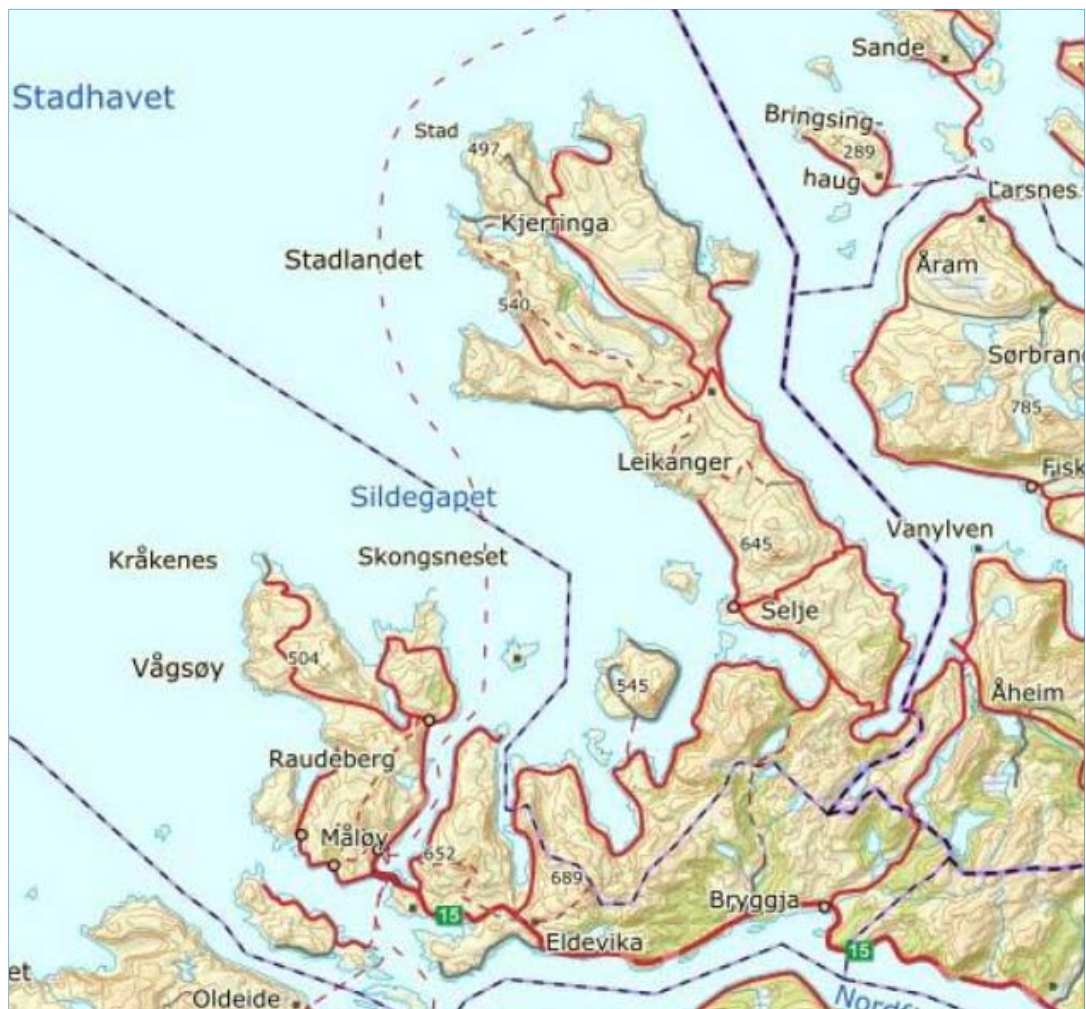
2.1 Stadnamn

Leikanger kjem av gamalnorsk, *Leikvangr*, av *leikr* (leik, møte) og *vangr* (vang) eller *angr* (fjord). Det er uvisst om det er fjorden eller vangen som er opphavet til namnet. Betydninga av namnet som er flatlendt møtestad ved fjorden, skildrar bygda si geografiske plassering godt.

Lokalt blir namnet uttalt Leikong.

Bygda er handels-, skule- og kommunikasjonssenter i det som blir kalla Stadlandet eller berre Stadt. Dei fleste seier dei er Stadsar og nyttar Stadt om heimlassen sin.

Leikanger er tettstaden på nordsida i Selje kommune, og kommunesenteret Selje er tettstaden for sørsida.

2.2 Stadlandet, identitet og tilknytting

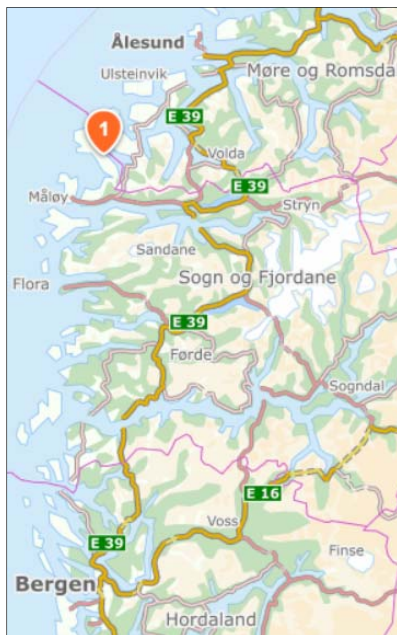
Stadhavet er kjent som eit av dei mest vêrharde havområda langs norskekysten. Til alle tider har det vore frykta, og mange ulykker har råka sjøfolk oppigjennom historia.

Den gongen ferdselen hovudsakleg gjekk sjøvegen, var Stadt eit midtpunkt og sentral i kystleia. Frå om lag år 1000 og fram til reformasjonen var Selje eit religiøst og politisk makt-senter. Her låg første bispesetet på Vestlandet i hundre år, og store materielle og kulturelle

verdiar var samla her. Selja var eit av dei viktigast pilgrimsmåla, knytt til heilage Sankta Sunniva.

Det er naturleg å tenkje seg at Stadlandet kan ha vore eit område med strid om grensene langt tilbake i tid (Stårheimsætta/Giskeætta), men også i nyare tid med kommunegrenser og fylkesgrenser.

Historisk sett kan det verke som Selje kommune, og Leikanger alltid har høyrte til sørover mot Nordfjord og Bergen når det gjeld juridiske, kyrkjelege og administrative grenser, men samtidig har ein hatt nær tilknytning nordover til Sunnmøre og Ålesund med tanke på handel.

Stadlandet skaper eit tydelege skilje mellom nord og sør i landet, og vêrtilhøve og stormar har bidratt til eit naturleg skilje mellom nord og sørsida av halvøya. Dei ulike dialektuttrykka kan tene som eksempel på dette. På nordsida er ein prega av kontakta mot sunnmøre og på Leikanger seier dei ej, medan på sørsida på Fure seier ein æg, og eg i Selje.

Fiskeri har vore ei viktig næringsgrein til alle tider, og dei ofte ekstreme vêrtilhøva rundt Stadt har medført mange båtulukker der fiskarar omkom på havet. I periodar har bygdene vore isolert frå omverda, og innbyggjarane måtte greie seg sjølv. Vêrtilhøva og det tydelege geografiske skilje mellom bygdene, har bidratt til sterk identitet i bygdene. Behov for samhald i vanskeleg tider, og sterk kampvilje for å få offentlege tenester har gitt eit viljestærkt folkeslag. Som eksempel kan vi nemne vegbygging,

skulestrid og jordmorteneste.

2.3 Utvikling

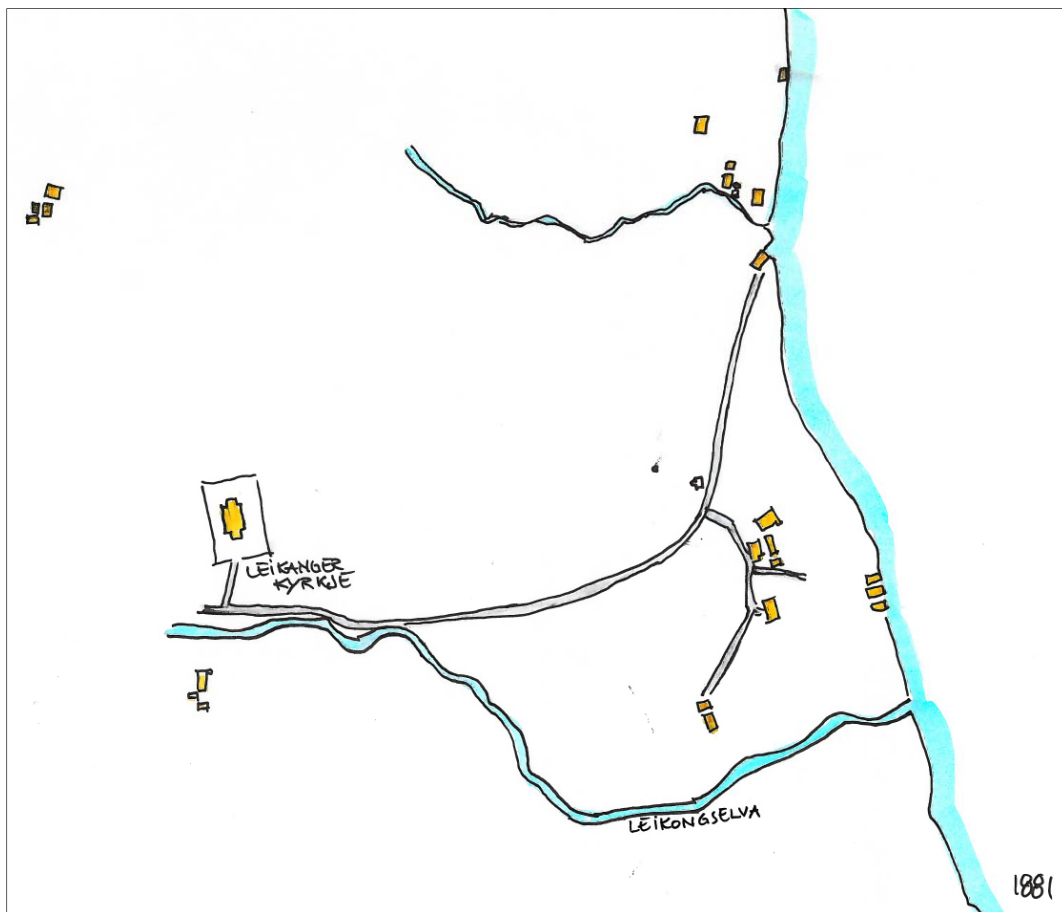
Eldre tid – Kyrkjestad 1866

Leikanger har vore kyrkjestad frå 1866. Det hadde ikkje stått kyrkje på Leikong før, men dei kyrkjelege røtene var likevel djupe. Dei går tilbake til Olav Tryggvasons tid som held ting på Dragseidet og kristna fire vestfylke i år 997.

Kyrkja vart sett opp midt i bygda, og innvigd 28. oktober 1866. Kyrkjebygninga står på same staden i dag. Den blei opphavleg sett opp på Bø på Selja, og stod seinare i Selje før den blei flytta til Leikanger. Kyrkja har tre altertavler, ei frå kvar stad kyrkja har stått.

Jordskifte

Rundt 1860 var det jordskifte og utskiftingskart frå 1881 viser at det var forholdsvis få gardstun i bygda. Veggen frå Drage over Dragseidet til Leikanger og sørover til garden Sandvik var ferdig i 1889. Bygningsstrukturen er enno spreidd, men rundt det som i dag er Korsen er ein tettare struktur i ferd med å ta form.

Utskiftingskart 1881, kjelde jordskifteverket.

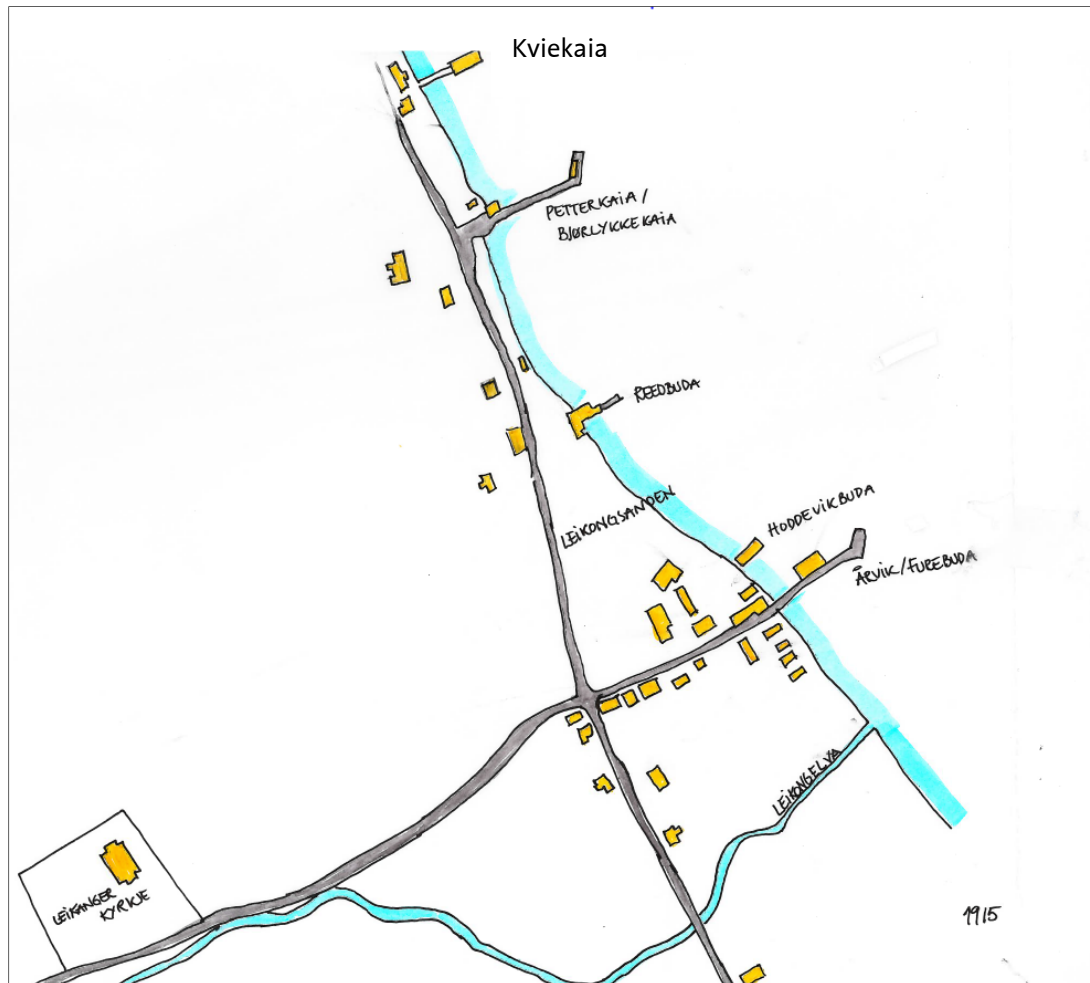
Handelsstad og fiskeri

Mot slutten av 1800-talet og i starten av 1900 blei det forholdsvis stor framvekst av handels- og næringsverksemdar på Leikanger. Faste båtruter og veg over Dragseidet, gjorde Leikanger sentral i ferdselen både sørover mot Bergen og nordover mot Ålesund.

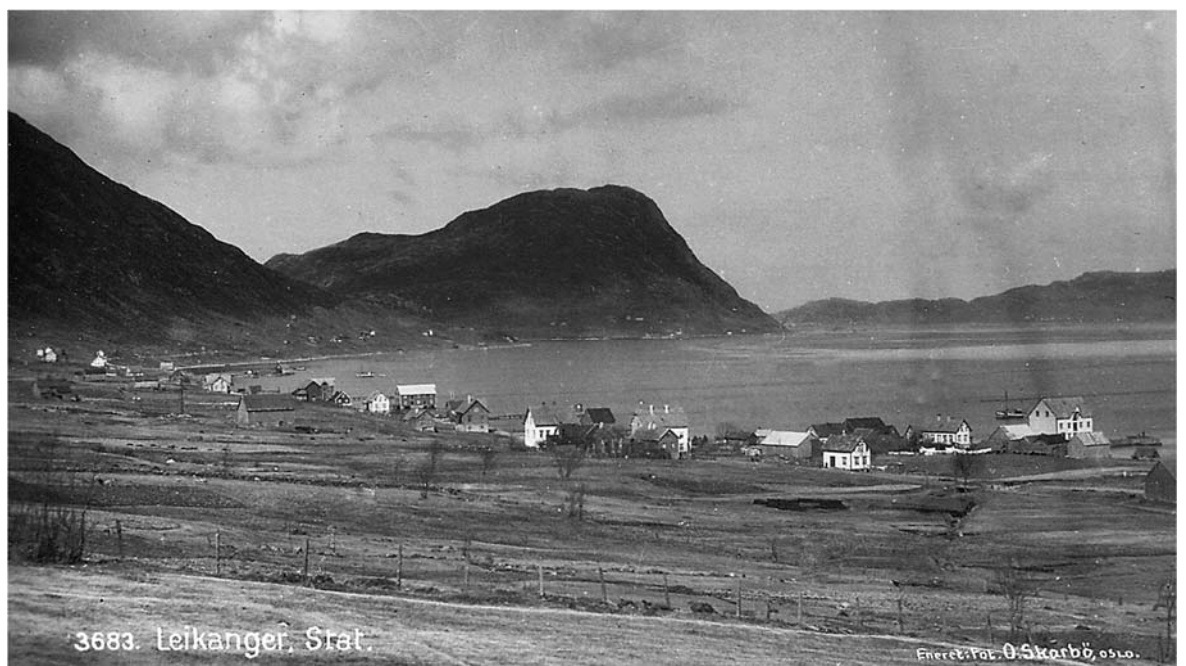
Sesongfiske og auka industrialisering førte også til at det blei etablert både bakeri, landhandel, trandamperi, hemetikkfabrikkar, fisketilvirking og trevareverksemdar.

I perioden om lag 1890 – 1920 blei mykje av bygningsstrukturen i Korsen lagt. Mange av verksemden blei etablert langs bygdevegen. Fleire sjøbuder og kaiene blei bygd i denne perioden, m.a. Kviekaia, Petterkaia/Bjørlykkekaia, Hoddevikbuda og Furebuda.

Det er ingen utskiftingskart frå denne perioden, men i illustrasjonen under har vi lagt inn bygningar som blei etablert i perioden. I og med vi har forsøkt å rekonstruere så tek vi atterhald om at det ikkje er heilt korrekt.

Illustrasjon busetnad ca 1915, utarbeidd av Nordplan AS.

Leikanger rundt 1927, foto av postkort av O.Skaarbø,.

Leikanger rundt 1925 ?

Perioden 1920 og fram til 1945

I denne perioden fekk vi børskrakket på Wall Street i Amerika, og det påverka også mange i Noreg. Dei harde 30-åra medførte ein del konkursar m.a. gjekk Stadlandet privatbank konkurs. I denne perioden var det forholdsvis lite nyetablering av verksemder, men ein del nye gardstun kom. Vegen utover mot Stave og Borgundvågen blei også etablert i løpet av tredveåra. Jf. utskiftingskartet frå 1945. Krigsutbrote kom og mange bunkers- og festningsanlegg blei etablert på Stadlandet. Furebuda m.a. blei anektert av tyskerane og brukt til forlegging.

Utskiftingskart 1945, kjelde jordskifteverket.

Etterkrigsåra 1945 – 1970

I etterkrigsåra blei det ein ny oppsving der fleire av fiskebudene utvida, og nokre nye verksemdar kom til m.a. blei pensjonatet Ferdaheimen etablert, Stadlandet bruk etablert seg på femtitalet (seinare Dragebygg) og i 1970 etablerte Selje sparebank filial. Bygningsstrukturen i Korsen har satt seg.

Leikanger ca. 1950.

Omlandet var framleis prega av jordbruksverksemd.

Flyfoto frå 1968, kjelde Norge i bilder.

1970 - 2000

På byringa av 1980 utvida Dragebygg, medan flerie av fiskebudene gjekk ut av drift. Strandtorget blei etablert i 1992 og bidrog til ein tettare bygningsstruktur.

Næringsutvikling på Sjøstad starta i denne perioden med Joar Nilsen sitt rørleggarfirma (Vestpipe), Ytre Fjordane sementfabrikk og Honingsvåg maskin. Seinar kom det fleire til m.a. Stadtpipe AS i 2000.

I denne perioden blei også fleire byggefelt etablert, samt Eldretun.

2.4 Samferdselsårar

Vegar

Ein av dei første køyrevegane i Selje gjekk frå indre Drage og over Dragseidet til Leikanger kapell og sørover til garden Sandvik, og stod ferdig i 1889. Vegen gjekk vidare til Mork og Morkadalen over til Dalsbø og fram til Ferstad og Ervik.

Namnet Dragseidet kjem av at sjøfarande skal ha drege båtane sine over eidet langs den gamle ferdavegen i naudsfall. I dansketida vart den også nytta som fjellovergang når geistlege og embetsmenn ferdast langs kysten. Vegen var ein viktig del av kysttrafikken, og samanbinding mellom nord og sørsida av Stadhalvøya.

Generalkart, Norges geografiske Opmaaling Kristiania 1891.

Ny veg over Sandvikseidet kom som alternativ til ferdselsåra over Dragseidet til Selje, og blei opna i 1901. I Sandvik på nordsida vart fjellvegen kopla saman med vegen frå Sandvik og nordvestover til bygdesenteret Leikanger på Stadlandet som var ferdigbygd i 1897.

Riksvegen frå Sandvik og austover mot Einehaugen ved Kjøddepollen var ferdig til Stokkevåg i 1953, og ferdig heilt inn til krysset med riksveg 618 på Kjøde i 1960.

Det var skyss-stasjonar i Osmundsvåg, på Drage og på Leikanger.

Hamner, rutebåtar og buss

I tidlegare tider var hamnene ved Drage, Honningsvåg, Borgundvåg og Leikanger viktige. Ofte var hamna i Honningsvågen brukt for å kome seg raskt i le når uvêr kom brått på. Borgundvågen var ei viktig oppankringshamn og handelsstad heilt attende til 1600-talet. Ofte brukt som venteplass til vêret løya. Frå 1920 talet la fiskeflåten til her i sesongen. Det var for mykje nordadrag på Leikanger, så dei fleste valde Borgundvågen som oppankringsstad då der var lunare.

I 1904 hadde Fylkesbaaten stopp på Drage, når vêrtilhøva låg til rette for å legge til ved moloen.

Leikanger fekk fast anløp av rutebåt frå Sunnmøre i 1886. Møre og Romsdal fylkesbåtar (MRF) vart ekspedert av Peter R. Bjørlykke og seinare av sonen Peter Bjørlykke. Når folk skulle til Ålesund fylgde dei lokal rutebåt som samla opp folk frå Vanylven og bygdene nordover til Larsnes, der ein større båt gjekk til Ålesund. Stadlandruta blei lagt ned i 1969. Dei siste åra vart ruta trafikkert av kombibåt som tok bilar.

Det var også rutetrafikk sørover til Bergen ein gong i veka, denne gjekk frå kaia like ved Furebuda.

Johannes Ervik starta på 1930-talet passasjer- og postkøyring til bygdene på Ytre Stadlandet. Rutene hadde korrespondanse med rutebåtar på Leikanger (til Møre) og i Selje (Fylkesbaatane). Gullik M. Hoddevik tok seinare over i same ruta.

Nordfjord og Sunnmøre billag hadde fast haldeplass og bussgarasje i Korsen frå rundt 1959. I 1985 etablerte billaget serviceanlegg og bensinstasjon på Sjøstad.

2.5 Næringsliv og handel

Langs kysten var det fiske og jordbruk som var levevegen. Den sokalla fiskarbonden dreiv med jordbruk med litt korn, rotfrukt, poteter, gras og dyrehald, og heimefiske til dagleg bruk. Men sesongfiske (m.a. torsk, sild, laks) var svært viktig, og seinare også heiltidsfiske med bank- og havfiske.

På Borgundholmen ved Borgundvågen var det handelsstad frå 1650. Erik Simonson Kjøde starta handel på Stadlandet i 1879, og Ingebrigt Drage i 1885 .

Peter R. Bjørlykke starta landhandel på Stadlandet i 1903. Han var dampskipsekspeditor og telefonstyrar. Her var også postkontor. Dottra, Margit Bjørlykke, dreiv telefonsentralen fram til den blei automatisert og nedlagt. Damskipskaia vart lagt ned i 1969.

Elias A.R. Lekanger

Starta i 1909 fiskeforretning, trandamperi og hermetikkfabrikk. I 1917 tønnefabrikk. Frå 1935 heitte bedrifta Statt Preserving, Lekanger & Co, og sysselsette på det meste 35 personar.

Reinhardt Ervik

Starta i 1909 trevarefabrikk på Stadlandet. Produserte dører, trapper, vindauge, utskorne møblar og likkister.

Ananias A. Hoddevik

Starta landhandel i 1898. Den låg oppe ved vegkrysset på Leikanger. Kona og sonen dreiv den vidare frå 1935 då Ananias døde. Landhandelen blei driven fram til 1988.

Bilde frå Korsen, om lag 19 ? Viser Stadlandet handelslag, A. Hoddeviks landhandel og forretningsbygget til Bernt Clausen Drage.

Firmaet dreiv også med fisk og sild frå Hoddevikbuda, og dei var ekspeditørar for ruteskipa til MRF. Hoddevikbuda vart utvida i 1950 og tente som fiskemottak fram til 1970-talet.

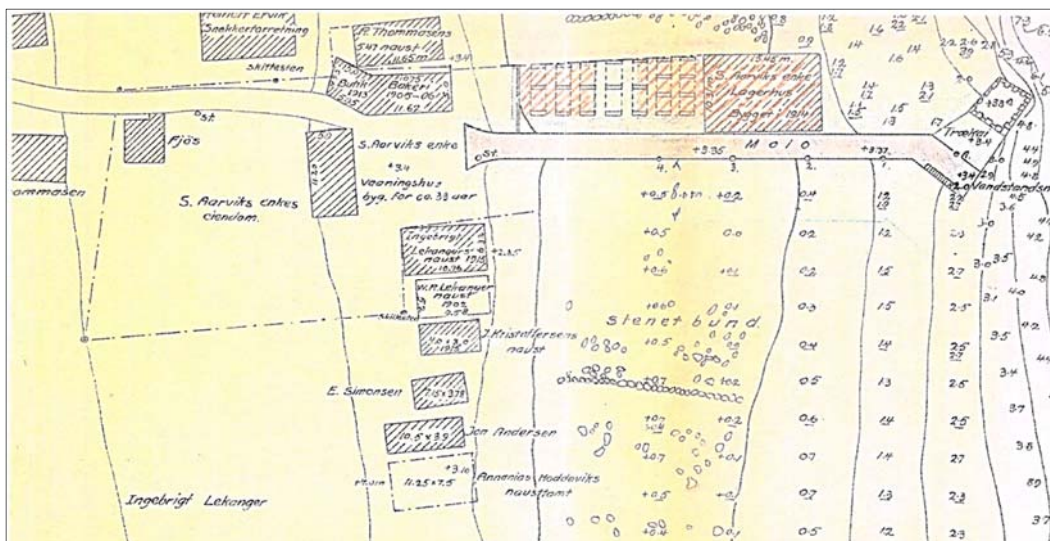
Statlandets Handelslag A/S vart starta i 1915 på Leikanger, og aksjeeigarane kom frå dei fleste bygdene på Stadt. Det første forretningsbygget til laget brann i mellomkrigstida, og på tufta vart det reist eit nytt og større handelshus. Dette bygge blei seinare rive og nytt bygg kom i 1980. I dag er det Bunnpris-kjeden som driv butikken.

Gabriell Reed var banksjef i Stadlandet privatbank som blei etablert kring 1920. Banken gjekk konkurs under krakket i 1930. Han starta då skjortefabrikk. Dette var starten på Selje skjortefabrikk. Det blei produsert arbeidsskjorter fram til 1980.

Furebuda (Årvikbuda/Syltebuda)

Ekteparet Samuel Årvik og Johanne Hoddevik starta landhandel ved kaia på Leikanger kring 1900 i ei bu som då vart kalla "Årvikbuda". I tillegg til varehandel vart det også drive sildesalting i denne buda, og kaia vart trafikkert av rutebåtar frå Møre. Samuel Årvik døydde ung. Enkja Johanne gifta seg opp att med ein mann frå Sylte, og fiskebuda vart i den tida Sylte var der, kalla "Syltebuda". Ei tid dreiv også Ditlef Apelset eit bakeri i ein bygning ved kaia.

Under krigen vart buda og dei andre bygningane brukt av tyskarane til forlegning og andre føremål.

Utskiptingskart, kjelde jordskifteverket.

Rundt 1945 fekk Margit Fure hjelp frå faren Peder Fure og bestefaren Hans Hoddevik til å overta bygningane ved kaia, mellom desse fiskebuda. Sidan den tid har buda vorte kalla "Furebuda".

I 1950 vart pensjonatet Ferdaheimen starta i eitt av husa ved kaia. Seinare vart Ferdaheimen utvida med ei ny fløy. Pensjonatet blei drive til 2006.

Ferdaheimen slik den ser ut i dag. Foto Nordplan AS.

I 1955 starta Julius Fure og ektemaken Anne Helene Fure landhandel i det såkalla "gamlehuset" ved kaia, der landhandelen var driven tidlegare. I 1965 bygde Julius Fure nytt, kombinert forretnings- og bustadhus like ved kaia, og her dreiv han butikken fram til starta på 1990-talet. Butikklokala har sidan vorte leigde ut.

Bernt Clausen Drage starta bakeri på Leikanger på Stadlandet i 1901, og utvida med landhandel i 1903. I 1914 bygde han nytt forretnings- og bustadhus på Leikanger. I 1915 overtok han ein gard litt lengre vest, på Stave, og der bygde han kai og sjøhus og starta fiskemottak og sildesalting. I 1945 tok sonen til Bernt Clausen Drage, Einar Clausen, over fiskebuda og handelen, og dreiv firmaet under namnet Bernt Drage Eftf.

Dagens situasjon - Hoddvikhuset til venstre og Clausenhuset midt i bildet. Foto Nordplan AS.

Einar slo seg saman med svogeren Reinart Hoddevik og starta krabbemottak på buda på Stave under firmanamnet Leikanger Canning. Fabrikken vart lagd ned etter få års drift.

Kring 1948 gjekk Einar Clausen konkurs og livnærte seg sidan som bakar på Stadlandet fram til 1954. Sonen, Trygve Clausen, overtok fiskebuda på Stave og dei andre forretningane på Stadlandet. Han dreiv m.a. med spekesildproduksjon og seimottak for tørking på hjell, fram til fiskebuda blei lagt ned i 1959.

Etter at Clausen la ned handelen på Leikanger har butikklokalet vorte leigde som filial for Selje Sparebank/Sparebanken Vest. Bankfilialen bli lagt ned i 2012. Har seinare vore utleigd til gåvebutikk, og er i dag Korsen Pub og Kafè.

Forretningsfamilien Drage

I 1952 starta brørne Gunnar og Harald Drage og Johan Myklebust Stadlandet Bruk på Leikanger. Trevarefabrikken produserte trapper, dører, vindauge og andre innreiingsartiklar. Dei laga også stoppa møblar. Fabrikken var utgangspunktet for entreprenør- og byggevareforretninga Dragebygg som starta i 1968.

I 1992 bygde Dragebygg AS den kombinerte, treetasjes forretnings- og bustadgarden Strandtorget i Leikanger sentrum.

2.6 Samlingsstadar og offentlege funksjonar

Nordstranda bedehus

Det blei samla inn midlar til bygging av huset i 1903. Huset blei reist fordi ein trong ein samlingsstad for større tilskipingar som ein før måtte ha på gardstuna. Bedehuset blei nytta til alle typar tilstellingar av kristne og humanitær slag, basarar og liknande.

Filadelfia

Pinsemenigheita fekk seg tomt rett etter krigen og bygde sitt lokale i 1947.

Grendahuset

Blei også bygd rett etter krigen.

Andre sosiale møteplassar

Ungdomane møttast og hang ved «Clausenkråpet» som var under verandaen i Clausenhuset i Korsen. Furebuda og kaia der var også ein fast møtestad for alle aldersgrupper.

Leikongsanden var badeplassen i Korsen og her blei det halde svømmekurs. Det var sandstrand heilt bort til Reedbuda.

Skular

Selje kommune hadde ein desentralisert skulestruktur etter at det blei slutt på omgangsskulen. Det blei etablert skular i nær alle bygdelag. Første skulehuset fekk ein på Refsnes i 1888.

Nordstranda skule vart bygd i 1893. I 1970 blei den ombygd til Stadtlandet barne- og ungdomsskule, og vart lagt ned midt på 1990. Då vart den nye skulen tatt i bruk. Gamleskulen var skule for 1-3 klasse i mange år, medan dei større gikk på nyeskulen. Siste tilbygget på nyeskulen kom ca 2000, og først då vart 1-10. klasse samla og gamleskulen lagt ned. Gamleskulen blei då forsamlingshus.

Då niårig skule blei innført på 1960-talet, medførte det sentralskular i fleire kommunar. Dette medførte at Selje kommune fekk ein av dei bitraste skulestridane i landet. Striden stod om den eine skulen, som ein rekna med å få, skulle byggjast i Selje eller på Stadt. Det blei rettssaker mellom avisdebattantar, og mekling av undervisningsministeren måtte til. Striden enda med at det blei etablert to ungdomsskular ein i Selje og ein på Stad. Begge opna i 1970.

Jordmor

I 1810 kom det pålegg om å tilsette distriktsjordmødrer, men motstanden var stor i Selje kommune. Ikkje før i 1870 vart det skipa ei eiga jordmorstilling på Stadtlandet.

Telefon

Telefonsamband blei etablert i 1899.

2.7 Tettstadstrukturen

Den tydelege og tette bygningsstrukturen vi har i Korsen i dag blei i hovudsak etablert rundt 1900-talet. Bygningane blei orientert langs begge sider av bygdevegen frå Drage, og vegen førde direkte ned til sjøen og dampbåtkaia. Bygdevegen er eit viktig visuelt element, og ledelinje frå kyrkja og mot Vanylvsfjorden.

Ein del verksemdar var også etablert langs stranda vestover mot Stave. Her var Bjørlykke-/Petterkaia, Kviekaia med jordmorbutikken og fiskebuda til Clausen.

Omlandet rundt var prega av gardstun, og store opne grasmarker. Bygdevegen slynga seg forbi tuna frå aust til vest i bygda, og kryssa bygdevegen frå Drage om lag i same punkt som i dag. Krysset gav truleg opphavet til namnet Korsen.

Bustadbygginga utanom gardstuna blei konsentrert rundt den etablert strukturen i Korsen. Det bidrog til å forsterka, og danna ei tydleg sentrumskjerne. Trea i Korsen blei planta rundt 1916 og blei det sentrale midtpunktet. I sør har vi endepunktet i Leikanger kyrkje.

Det har frå 1970-talet etablert seg eit tyngdepunkt i aust med barne- og ungdomsskulen, biblioteket, barnehagen, fritidsklubb, og småbåthamna ved Blikneset. (Biblioteket var i sentrum heilt til nye delen på Stadlandet skule vart bygd, ca 2000.)

Næringsområde på Sjøstad er også eit eige tyngdepunkt i bygda.

2.8 Bygningsmiljø, vernestatus og tapt miljø

Det meste av bygningsmassen i Korsen er intakt, og i stor grad i si opphavlege form (volum og uttrykk).

Det er berre Leikanger kyrkje som har vernestatus, medan ein del bygningar er SEFRAK-registrert. Dette gjeld m.a. nokre eldre bustadhus og løer (Ingebrigtgarden/Lillebø, Hagen), Ferdaheimen og naustet aust for Furebuda.

Dei to asketrea i Korsen er eit sentralt og viktig visuelt element i sentrum på Leikanger. Trea i Korsen blei planta av Elen Reinhardsdatter Lekanger i 1906, og er soleis over 100 år gamle. Då dei var planta sto dei på garden ved ei gammal løe. Trea står her framleis, men resten av garden er borte.

Få bygningar i Korsen er rive. Det gamle handelslaget brann ned og ny butikk blei bygd på 1980 talet. Den gamle Hoddevikbuda er riven, og Reed-buda vil bli riven. Begge tomtene er planlagt med nybygg til hotell og bustadformål. Furebuda er ombygd til serverings- og hotellverksemd.

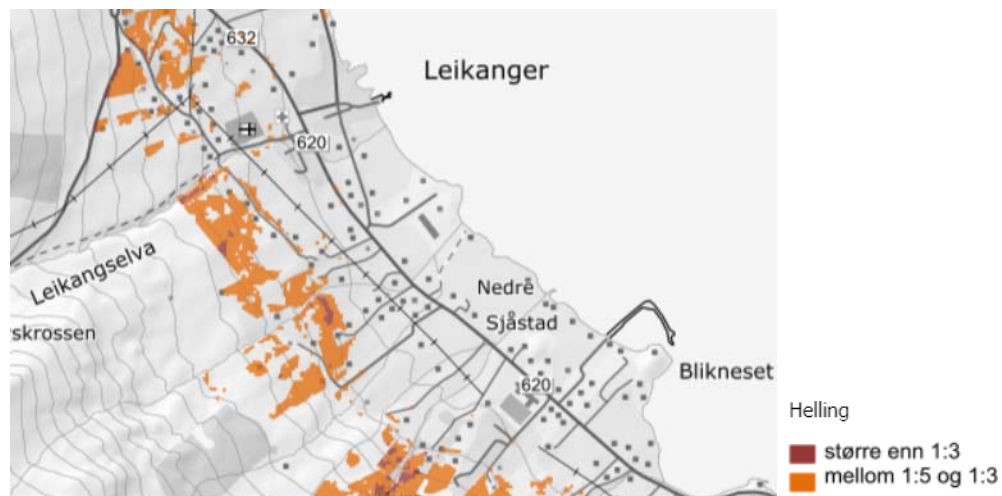
Kontakta med strandsona og sjøen er historisk sett eit viktig element som er i ferd med å bli stengt i Korsen. Det gamle kulturlandskapet med open strandflate mot fjorden, med spreidde rester av sjøbuder er framleis intakt vestover mot Stave. Kommuneplanen opnar for fortetting her slik at bildet vil endre seg i takt med utbygging. Austover er landskapet visuelt prega av industriområdet på nedre Sjøstad.

3 Landskap og klima

3.1 Terreng og topografi

Mykje av naturen på Stadlandet er vill med bratte fjell og store platå, sandkledde vikar og opprive berg, og store fjellurar. Dei bratte fjellsidene skaper landskapsrom med dalføre som har opne landtunger ned til strandsona. Her er det dyrka slåtte- og beitemark. Det er framleis store urørte myr- og lyngheiområde som er verna, men her er også verna kulturlandskap (m.a Hoddevik).

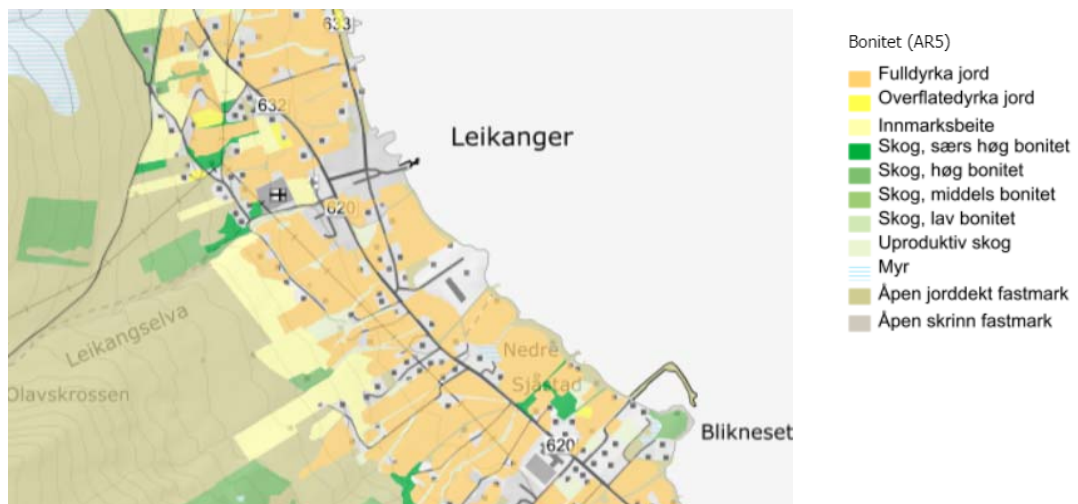
Leikangsbygda er avgrensa av fjellet i sør/sørvest, og Vanylvsfjorden i nord. Bygda ligg på ei stor open landskapsflate som stig gradvis frå fjorden opp mot Dragseidet. Det er eit tydelig skilje mellom utmarksområda i fjellsida/lia og den meir flate dyrkamarka mot fjorden.

Det er utfyllingar i Korsen rundt Furebuda, og elles knytt til dei andre eldre fiskebudene i vest. I tillegg til utfylling i næringsområdet på nedre Sjøstad.

Bustadbygginga er konsentrert rundt Korsen, og i mindre byggefelt rundt i bygda, i tillegg til gardsbruka med frådelte og utbygde bustadtomter. Området er i gradvis endring frå landbruksområde til bygd miljø.

Landskapet i Leikanger er gammalt kulturlandskap, og prega av langvarig bruk og pleie. Det har ingen vernestatus. Landbruksdrifta er i tilbakegang, og mange gardsbruk er lagt ned. Nokre bruk driv framleis med sauder og mjølkekyr. Framleis er vegetasjonen halden nede, men krattskogen er i ferd med å kome opp i takt med redusert beiting.

Bonitetskart, kilden NIBOR.

Nokre viktige landskapselement er Nollanaset, Blikneset, Dragseidet, og Leikangselva. Elva renn gjennom bygda og går i sjøen litt aust for Korsen. Den er plastra og førebygd i øvre del ved kyrkja og ned til fylkesvegen.

3.2 Klima

Stad blir omtalt i nesten kvar vêrmelding i Noreg. Bølgjeforholda på Stadhavet har stor betydning for tryggleiken til båttrafikken. Det er om lag 50-60 dagar med storm ved Stad. Klimaendringar har ført til sterkare og fleire stormar, og auka nedbørsintensitet.

Hovudfunna i klimaprofilen for Sogn og Fjordane fylke viser endring fram mot slutten av dette hundreåret (2071-2100), samanlikna med perioden 1971-2000.

Vind

Vindforholda på Stad varierer mykje frå sør- til nordsida, og i dei ulike bygdene.

I Leikanger er vinden stødig og jamn, utan dei veldige kasta. Det er nordavinden som er verst, og den kjem helst om våren. Vinden har retning frå Haugsholmen og oppover i bygda. Sørvesten er også kraftig og den kjem over Dragseidet. Austavinden går ut langs fjorden.

Det er usikkerheit kring vindauke, men klimaprofilen for Sogn og Fjordane seier det truleg blir liten endring.

Vindforholda har betydning spesielt med tanke på etablering av kaier og småbåtanlegg.

Nedbør

I klimaprofilen for Sogn og Fjordane fylke går det fram at årsnedbøren vil auke med om lag 15 % (låg +5% og høg +20 %).

- Det blir sannsynlegvis auke av kraftig nedbør, både i intensitet og førekomst. Dette vil medføre meir overvatn.
- Det er venta fleire og større regnflaumar.
- Auka fare for jord-, flaum- og sørpeskred som følgje av auka nedbørmengde.
- Som følgje av havnivåstigning er det venta auke i stormflonivåa.

For Leikanger er stormflo, flaumførebygging av elver og bekker viktig. Jordbrukslandskapet rundt kan bidra til fordøying av overflatevatn. Det er forholdsvis få lukka flater (parkering/veg) i Korsen, og ein har høve til å etablere avrenning mot sjøen.

Temperatur

Årstemperaturen i fylket aukar med 4°C.

- Vekstsesongen er venta å auke med 2-3 månader over store deler av fylket, og mest i ytre kyststrok.
- Trass i meir nedbør, kan høgare temperaturar og auka fordamping auke faren for tørke om sommaren.

Det er ingen kjende, særskilde lokal/mikroklimatiske forhold i Leikanger.

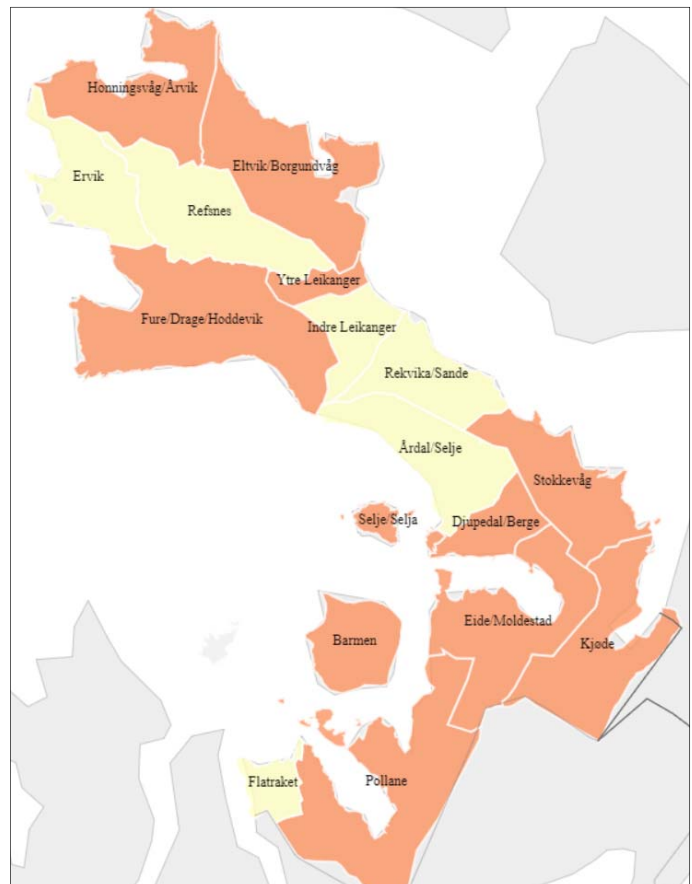
4 Leikanger i dag

4.1 Befolkning og busetnad

I Selje kommune bur det i dag 2769 personar (SSB, 2018). Stadlandet skulekrets har eit folketale på 974 innbyggjarar (kretsgrensa går ved Årsheim). Ser vi på grunnkretsane innanfor det vi har definert som avgrensing av analyseområdet utgjer folketale for Indre og Ytre Leikanger, og Rekvika/Sande, 652 innbyggjara i 2018.

Til samanlikning bur det 847 innbyggjarar i kommunesenteret i Selje (grunnkretsane Årdal/Selje, Selja og Djupedal/Berge), og 1032 i Selje skulekrets (kretsgrensa går ved Rundereim).

Selje kommune har hatt nedgang i folketale samla sett dei siste 10 åra, medan det har vore tilnærma stabilt til svak auke for Leikanger pga. auka tilflytting. Dei andre bygdene på Stadt har, med unntak av Ervik og Refsnes hatt tilbakegang. Framskrivingsprognosar for folketale for kommunen total viser framleis nedgang. Gule område i figuren over viser område med folketalsauke, og oransje viser område med stagnasjon/nedgang i perioden 2007-2018.

Det er vekst i barnetalet på Stadlandet, det viser både elevtalet ved skule, og tal barn i barnehagen. I dag er det 107 elevar ved barne- og ungdomsskulen, og 78 barn i alderen 0-5 år. Totalt 185 barn og unge. Om lag 20 % av befolkninga.

Dei fleste bur i einebustader, nær 90 %, og resten i leilegheiter og omsorgsbustader. Det er ingen bustader som står tomme i Leikanger, og det er få/ingen til leige. Mange er nytta som ferie-/fritidsbustad.

Liten tilgang på sentrumsnære og byggeklare tomter, og innflyttingsklare leilegheiter, er eit problem med tanke på auka tilflytting. Leikanger blir av unge familiar som har flytta hit dei

seinare åra, vurdert til å vere ein trygg og god, og tilstrekkeleg stor plass. Her er både handels- / kultur- / fritidstilbod.

Av rapporten Ungdata for Selje kommune 2017, viser ungdomsundersøkinga som kartlegg livssituasjonen til ungdomane at dei fleste har ein god oppvekst, men manglar fritidstilbod. Ungdomane er:

- godt fornøgd med foreldra sine
- har vener dei kan stole på
- berre 55% er fornøgd med fritidstilbodet sitt (idrett/ungdomslokale/ kulturtilbod/kollektivtilbod)
- 70% er fornøgd med skulen dei går på
- svært få drikk alkohol, røyker eller snuser

4.2 Tenestetilbod og næringsliv

Handelskjerna ligg i Korsen. Dei viktigast aktørane her er:

Brukergruppene:

- bebuarar i Korsen
- ungdomen
- barnefamiliar
- brukarar frå Triveli avlastningssenter
- arbeidarar

Aktivitetsskapparane:

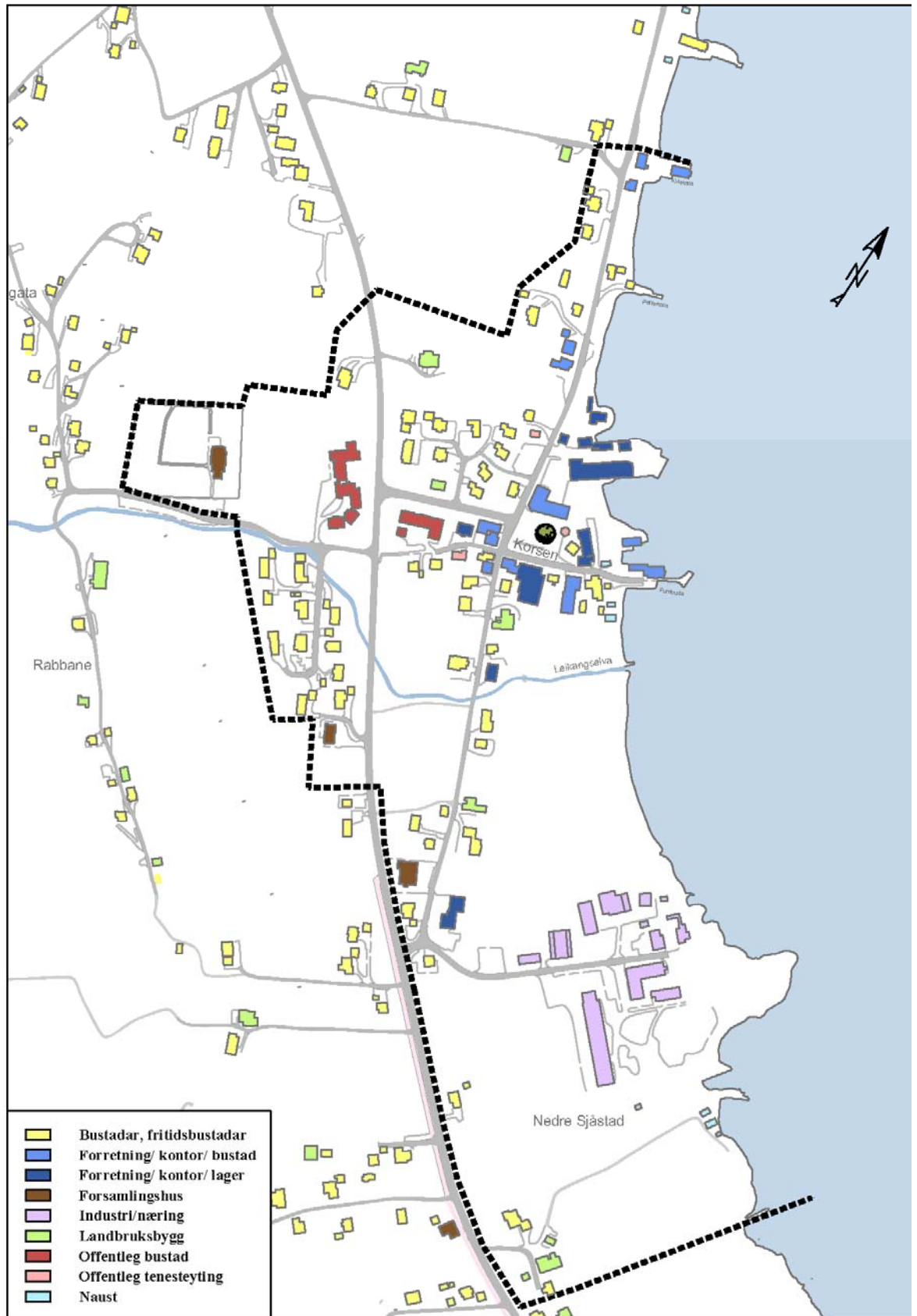
- kundar
- forretningseigarar

Transport/oppdrag i Korsen

- buss
- varelevering
- parkering

I Korsen finn vi daglegvareforretning med post i butikk, fleire frisørsalongar, interiørbutikk, solarium, byggvare, treningssenter, rørleggar, bakeriutsal, kafèar og serverings- og hotell drift. Det er private tenestetilbod som fysioterapi i det gamle legekontorbygget. Av offentlege funksjonar har vi ein utdatert brannstasjon, Eldretun, og bustadane for yngre brukarar (Triveli avlastningssenter). Kyrkja ligg i gangavstand til sentrum. I gangavstand har vi også elektroforretning. Aust i analyseområde ligg industri og næringsområdet på nedre Sjøstad.

Stadlandet skule med bibliotek, Leikvang barnehage, Blikken fritidsklubb, småbåthamna og friluftsområdet rundt Blikkneset danner eit større tyngdepunkt aust for sentrum, om lag 1 km unna. Jf. illustrasjonen i punkt 1.4.

Funksjonsfordeling i analyseområdet

4.3 Trafikktilhøve

Korsen er i dag eit kaotisk trafikk-knutepunkt. Den store opne plassen gir eit uklart trafikkbilete, og det er vanskeleg å skilje mellom køyreveg og parkeringsareal. Parkering skjer også heilt inntil butikkane, og det medfører tidvis vanskar for varelevering spesielt for Bunnpris. Varelevering til Furebuda, og lossing av sand frå sandskuter med transport gjennom Korsen bidreg ytterlegare til ein pressa situasjon, sjølv om dette ikkje er dagleg. Ved planar om vidare utbygging av Stad hotell, må ein også rekne med ei auke i trafikken dit, både personbil, turistbussar og vareleveranse.

Bussane stiller seg ved Strandtorget, og fyller i periodar, spesielt ved skuleslutt, store deler av den opne plassen. Det er også dårleg belysning i Korsen, med lite fokus på folk sine behov for lyssatte området.

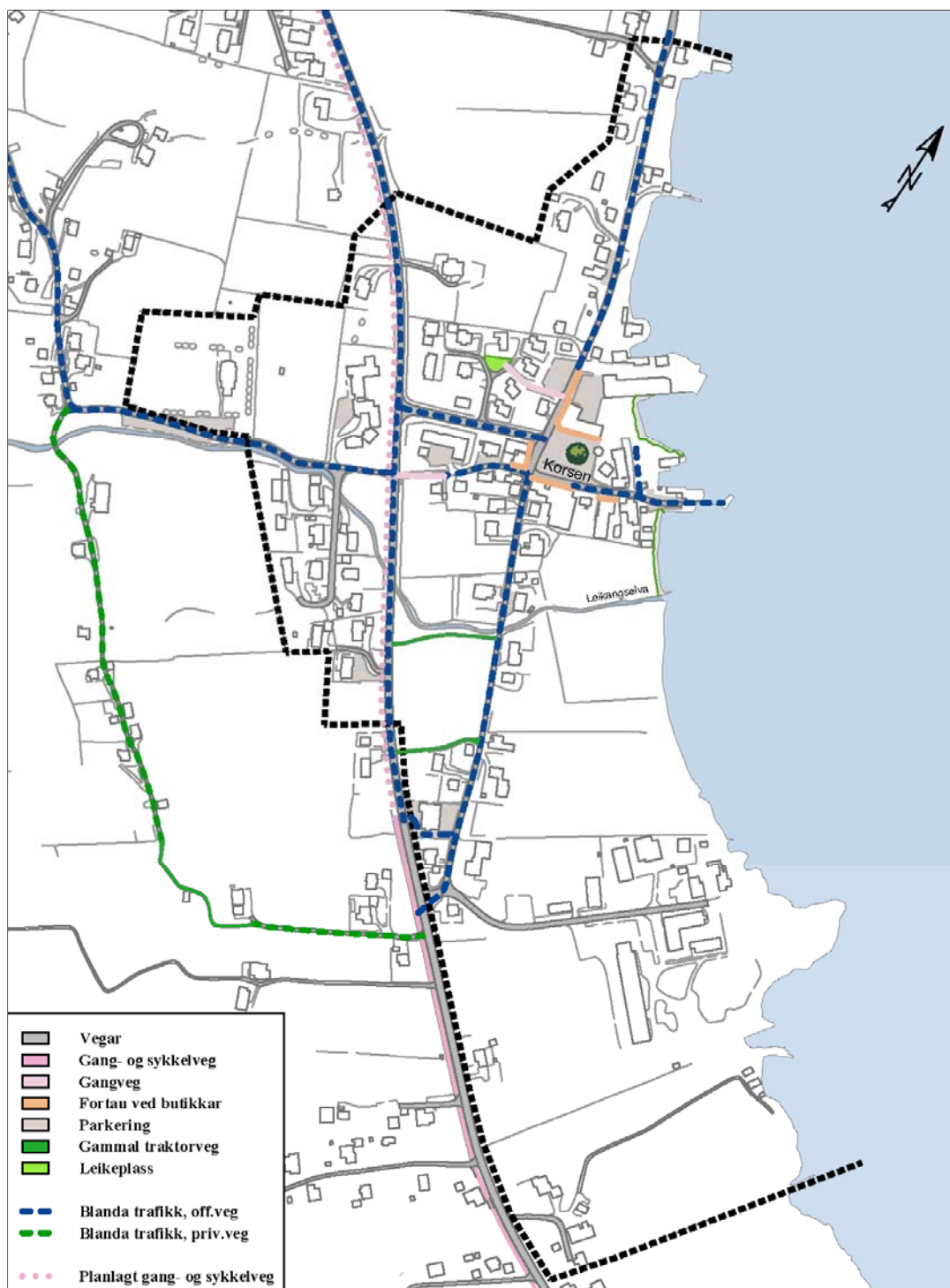
Biletet viser at her er smale, utydelege og dårlege fortausløyser, med kantsteinar. Det manglar tilrettelegging for rullestolbrukkarar og andre med bevegelsesproblem. Ved røyrleggarbutikken er det t.d. ei vassrenne som ikkje er merka, og som er farleg både for gåande og køyrande.

Illustrasjonen viser ulike typer transport i Korsen; Buss, skulebuss og rutebuss, varelevering Bunnpris og Furebuda, postbil, turistar og besøkande til Furebuda, industriell tungtransport til Borgundvågen, privatbilar

Hovudtyngda av alle typer trafikk (bil og mjuke trafikantar) er blanda i etablert vegnett. Det er forholdsvis låg ÅDT på fylkesvegane. I 2017 er ÅDT-en på fv 632, i følge vegkart SVV, 750 aust for krysset til Korsen, og 600 vest for krysset. Fylkesvegen til Stave/Borgundvågen fv 633 har ÅDT på er 250. Trafikkmengda langs kommunal veg er ikkje kjent.

Parkering skjer litt tilfeldig der ein får satt frå seg bilen. Dei fleste vil parkere i Korsen rett ved butikkane, og her kan tidvis vere plassmangel. Det er kommunalt eigde plassar i Korsen, om lag 50 plasser, og ved Strandli om lag 22 plasser. Det er private parkeringsplassar på vestsida av Strandtorget, og ved Dragebygg. Det er også nokre private plassar ved Furebuda, og Cornestone. Illustrasjonen under viser parkeringsareala i sentrum i dag, og bil og gangvegssystema rundt.

Gang- og sykkelvegar

I dag er det berre gang- og sykkelveg langs fylkesveg 620. Den stoppar brått rett ved Grendahuset, og utan mulegheit til å krysse ned på gamlevegen pga gjerde og høgdeskilnader. Det er roleg og fint å sykle langs gamlevegen, men den dekker ikkje behov for alle. Mange bur langs fylkesvegen og i Stavefeltet, desse vil ikkje sykle via Korsen dersom ein ikkje har eit ærend der. G/s-vegen burde vore forlenga til Stavefeltet slik den er planlagt i arealdelen til kommuneplanen. Det bør leggst til rette for sykkelparkering i Korsen. Dette manglar heilt.

Det er få gangvegar i analyseområdet. Ein svært viktig forbindelse går forbi Triveli avlastningssenter og ned til sentrum. Gangvegen er dårleg vedlikehalden. Kryssingspunktet ved fylkesvegen er også for dårleg merka, og lysset.

Biletet viser gangvegen forbi Triveli og til sentrum, foto Nordplan AS.

Biletet viser dagens gangveg forbi Triveli, og kryssingspunktet med fylkesvegen. Dårlig lyssetting i krysset, og manglande sykkelsluser. I dag er gjerdet som skal fungere som sperre, i dårleg stand og bidreg til sikt-hindring. Foto Nordplan AS.

Nokre uformelle snarvegar går via gamle traktor-/utmarksvegar.

Fortau

Internt i Korsen manglar det i stor grad fortausløyisingar. Fortaua er til dels utflytande og har varierende dekke. Dei ligg langs bygningsfasadane og er smale. Ein del stader er det også etablert kantstein, stolpar og trappeløysingar som skapar hindringar for rørslehemma og folk med barnevogner. Her manglar også samanbinding mellom aust og vest.

Biletet viser manglande samanbinding aust-vest, problem med kantstein og smale fortau langs bygningar. Kjelde google maps.

4.4 Vatn- og avlaupssystem

Leidningsnettet går ned langs hovudtilkomstvegen til Korsen. Deretter deler det seg slik at vassleidninga ligg inn mot Strandtorget, og går ned ved paviljongen til Furebuda og langs stranda austover til Sjøstad. Felles pumpeleidning for avlaup går skrått gjennom Korsen ned til Cornerstone deretter austover til kumme ved Leikangselva.

Plan for oppgradering av avlaupssystemet er under arbeid. Når arbeidet med leidningsnettet skal utførast må ein samstundes samordne arbeide med opprusting av Korsen.

4.5 Avstandar, og møtestadar

Ei av målsetningane med sentrumsutvikling er å få til funksjonelle, miljøvenlege og attraktive sentrumsområde med mangfold av funksjonar og aktivitetar, kort gangavstand mellom dei viktigast funksjonane og til kollektivtransport.

For å oppnå målet har KMD (kommunal og moderniseringsdepartementet) utarbeidd avstandskriterier som bør leggjast til grunn ved avgrensing av sentrale handelsområde i byar og tettstadar.

For mindre byar og tettstadar maks 400-600 m gangavstand frå ytterkant til ytterkant.

Sykkelavstand til handelssentrum (varierer mykje), men opptil 3000 m.

Figuren til venste viser kor lang tid ein treng for å tilbakelegge 500 meter.

Illustrasjon som viser ulike avstandar mellom funksjonar på Leikong. Det er stort potensiale for vidareutvikling av det kompakte og gangbare handelssenteret.

Leikanger kan som før nemnt delast inn i tre tyngdepunkt. Handelssentrum i Korsen, næringsområdet på nedre Sjøstad, og område for barn- og unge/rekreasjon og fritidsaktiviteter ved Sande/Blikneset.

Vi har satt passerspissen i hjartet av Korsen ved asketrea. Av illustrasjonen ovanfor ser ein at det er gangavstand mellom handelskjerna og industri/næringsområdet. Medan det er litt langt til skule/barnehage/fritidsområdet, om lag 1,2 km. Sykkelavstanden er derimot kort.

Møtestadar

I Korsen er det paviljongen og benkane rundt asketrea som er møtestaden ute. Under Korsadagen er heile plassen, inkludert parkeringsområdet tatt i bruk.

Bilete frå Korsadag, utlånt av Else-Marie Lillebø.

Folk møtast elles på Furebuda, Bunnpris og kafèane når dei er opne.

Sosiale aktivitetar elles er knytt til forsamlingslokala slik som Grendahuset, Filadelfia, bedehuset, i tillegg Stadlandet skule med bibliotek og gymsal, småbåthamna i Blikneset og Blikken fritidsklubb.

4.6 Grøntstruktur

Analyseområdet er prega av det omkringliggende kulturlandskapet, og gardsbruka som framleis er i drift. Biletet under viser dagens gardar som ligg aust for Leikangselva.

I sjølve handelskjerna opplever vi dei enkelte private hagane som visuelt viktige, og gode grønne lunger. Dei er med på å bryte opp dei meir harde asfalterte flatene i sjølve Korsen.

Bilete av hagar i Korsen. Hagane er viktige grønne innslag. Bildekjelde google maps.

Det er ingen leikeplassar i sentrum, med unntak av leikeplassen knytt til Strandli bustadfeltet vest for Strandtorget.

Leikangselva har gode kvalitetar, og er eit tydleg landskapselement som ikkje er utnytta som grøntdrag i dag. Arealet langs elva er i dag brukt til beite- og slåttemark. I øvre og nedre del er elva forbygd med større stein.

Elva blir kryssa av køyreveggar fleire stader, med bru i øvre del ved kyrkja, kulvert ved fylkesveg 620, og bru på kommunevegen mot Korsen (fv 633).

Biletet viser Leikangselva som slynger seg fint gjennom jordbrukslandskapet. Nordplan AS.

Frå gammalt av har det vore badeplass i Korsen. Leikongsanden låg mellom Hoddevikbuda og Reedtomta. Deler av den blei nedbygd i samband med etablering av Dragebygg. I dag er det mest rullesteinsfjøre inst ved land og sand lenger ute. Arealet i bakkant av stranda er plenareal.

Bilete av Leikongsanden/- stranda slik den er i dag. Nordplan AS.

Bilete av Leikongstranda sørover mot Strandtorget og kontakta mot Korsen. I dag er direkte tilkomst via Korsen avskoren pga. terrengbearbeiding og trapper. Foto Nordplan AS.

I dag har ein liten kontakt med strandsona og sjøen. Tilkomst til badplass/rullsteinfjøre er diffus og arealet er i privat eige. Frå gammalt av gjekk det sjøvegar langs fjøre. Desse er borte, og pga. at det er uklart kor ein kan gå, og at det er private eigedomar er det få/ingen gangtrafikk langs sjøen. Dette gjeld i begge retningar både aust og vest.

Bygningsstengsel mot vest. Foto Nordplan AS.

Smal passasje framom nausta aust for Ferdaheimen og Furebuda. Foto Nordplan AS.

Kort avstand langs stranda og til industriområdet på Sjøstad. Foto Nordplan AS.

4.7 Arkitektur og bygningsstruktur

Sentrumsbygningane i Korsen er hovudsakleg i ein til to etasjar. Strandtorget, Bunnpris og Dragebygg har større bygningsvolum, resten er varierende tradisjonelle bustadhus. Nokre av husa minner om sveitervillaer, td. Hoddevikhuset, Clausenhuset, Ferdaheimen er meir høgreste med større volum. Dei gir tettstaden eigenart og god atmosfære.

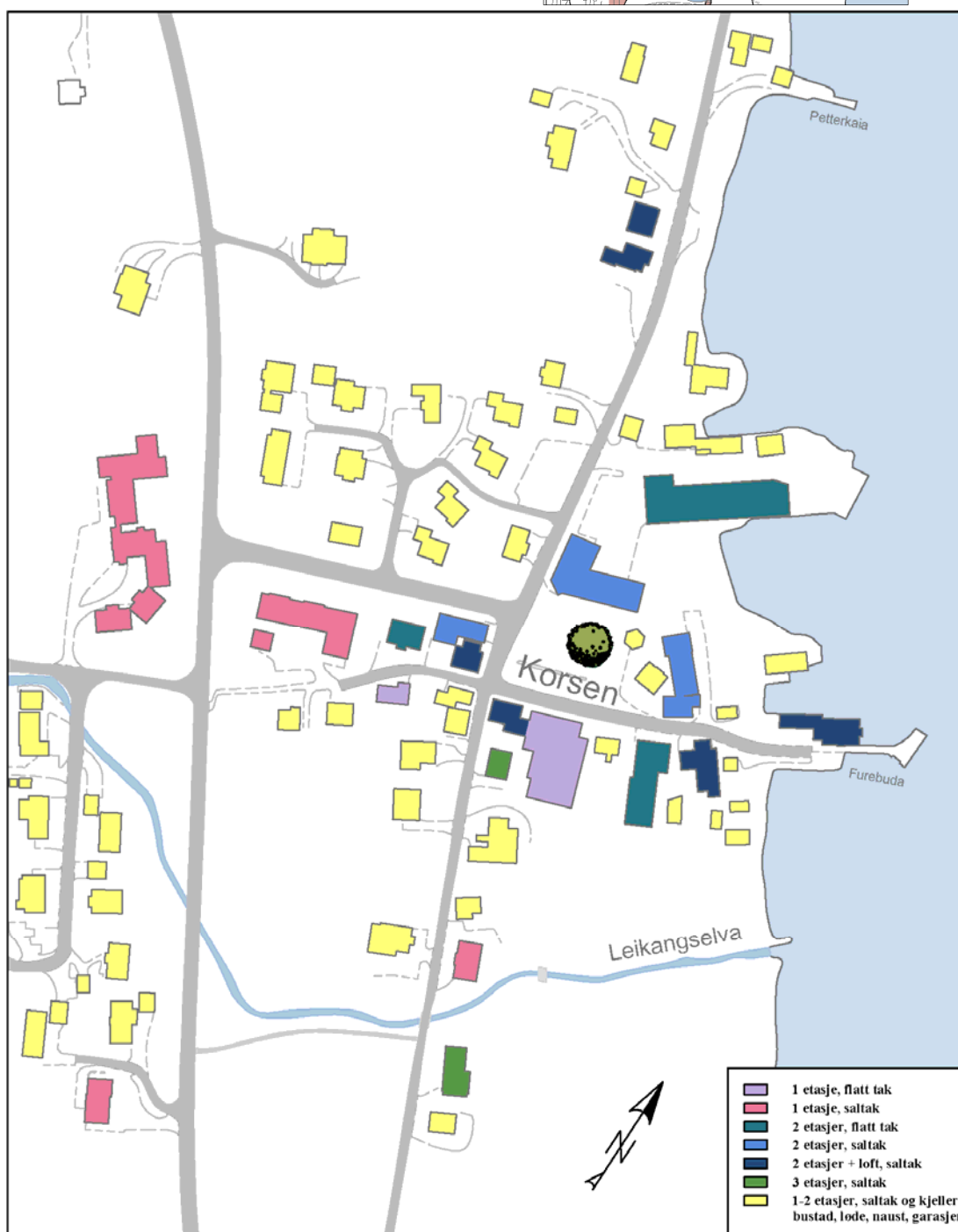
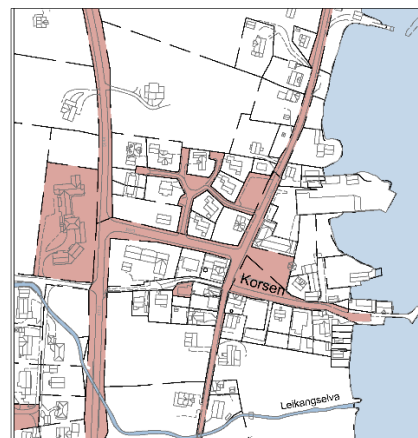
Bilete viser orientering og variasjonen i bygningsmiljøet i Korsen. Kjelde google maps.

Bygningsstrukturen i Korsen er orientert langs gate, og opplevast som forholdsvis tett. Bygningane har stort sett saltak, med blanda taktekking. Nokre av dei eldre bygningane har framleis skifer på taket, og er kvitmåla. Korsen gir derfor eit forholdsvis homogen og intimt inntrykk.

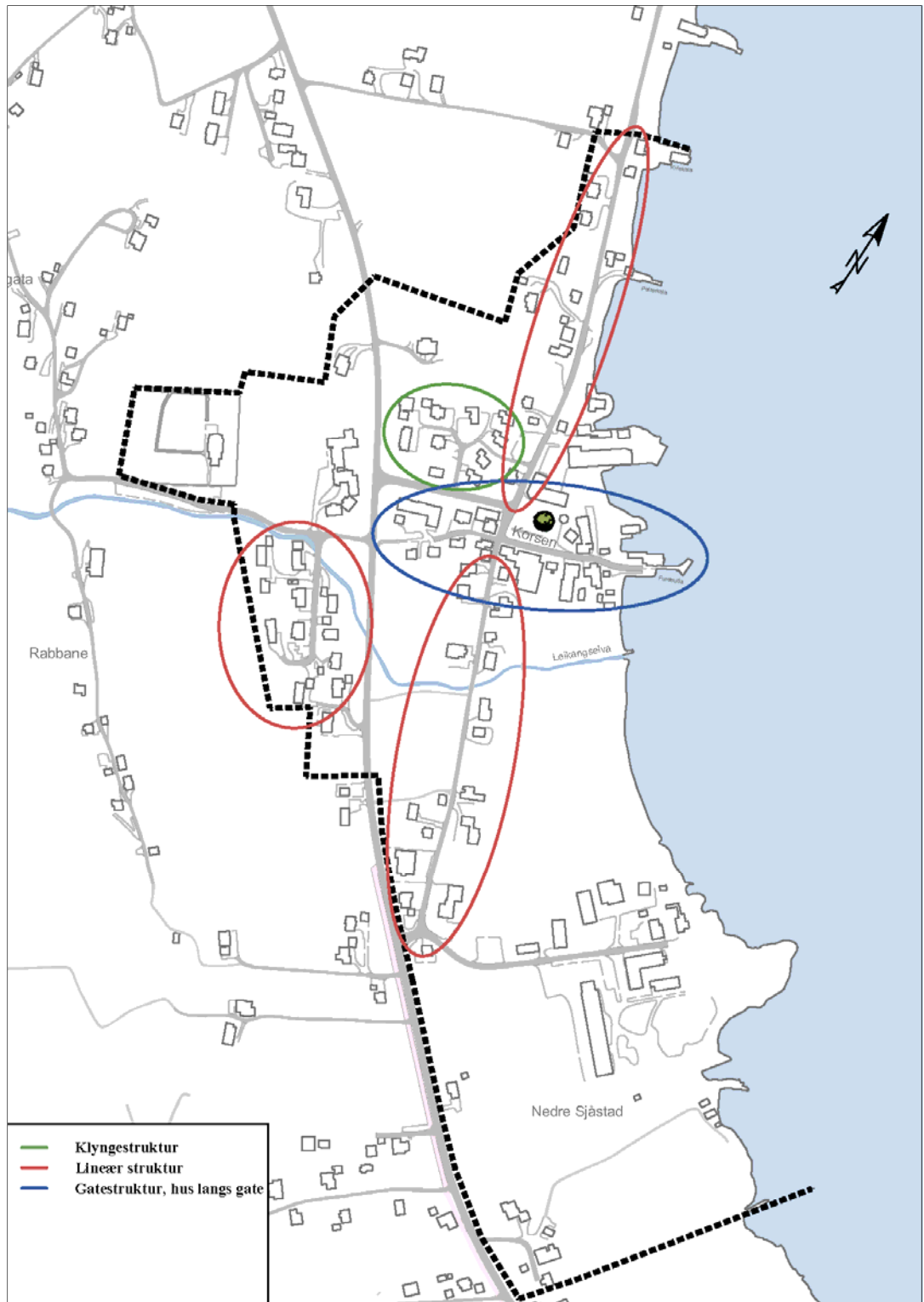
Fasadane ut mot gata er til dels lukka, og lite opna mot pulikum med utstillingar. Dermed får ein lite innblikk i kva aktivitet som er her, før ein går inn.

Strukturen i randsona til Korsen er prega av lineær busetnad langs hovudvegane, og klyngetunet i bustadfeltet Strandli.

Det er få offentlege eigedomar. Med unntak av Eldretun, er mesteparten vegar og parkerings-areal. Resterande eigedomar er i privat eige. Då kommunen eig lite av areal i sentrumskjernen, blir det viktig å etablere dialog med private utbyggarar for å få til ein god vidareutvikling av tettstaden.

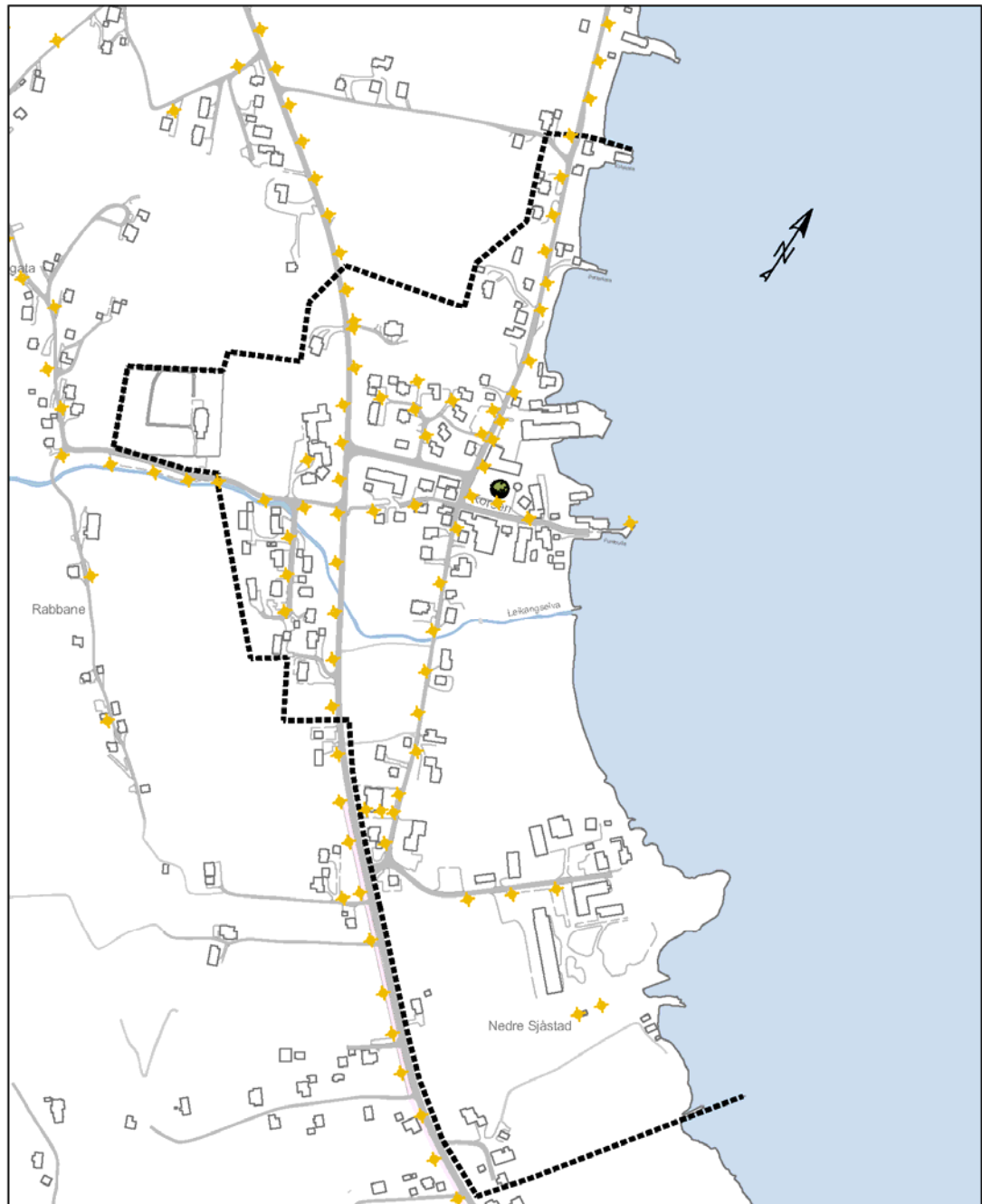
Illustrasjon byggningshøgder, -volum, og takform.

Illustrasjon bygningsstruktur.

4.8 Belysning

Det er forholdsvis bra med gatelys langs hovedvegane, men overgangsfelta langs fylkesvegen burde vore betre opplyst. Mange synes det er ubehageleg at gatelys langs fylkes- og kommunale vegar blir slått av rundt kl. 22.30 om kvelden.

Øversikt eksisterande belysning/gatelys

I Korsen er det dårleg belysning, særleg av parkeringsarealet.

Manglande belysning i Korsen gjer parkeringsområdet mørkt og uoversiktleg. For mange kan det opplevast som utrygt. Foto Nordplan AS.

Leikanger kyrkje er fint eksempel på god lyssetting av fasaden. Foto Nordplan AS.

4.9 Byggeplanar

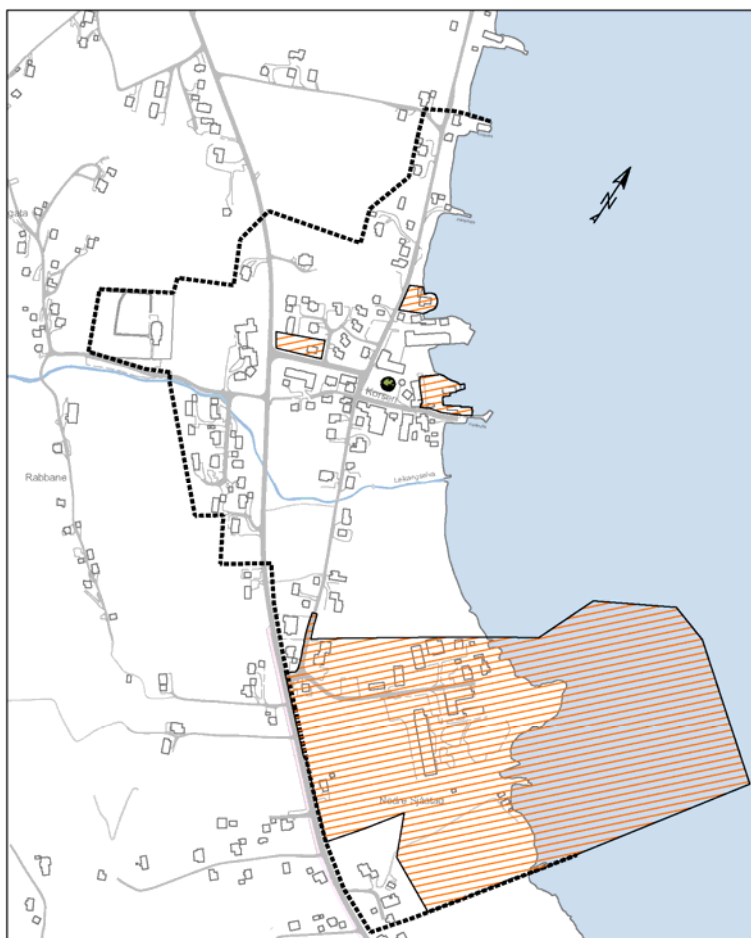
Reedtomta er under planlegging til bustadformål, og det er planlagt nybygg på tomta til

Hoddevikbuda. Arealet er planlagt som byggesteg to for Stad hotell som i dag omfattar Furebuda med tilbygg.

Det er også planlagt riving av ei eldre løe og utbygging av tomannsbustad i Strandlifeltet.

Næring- og industriområdet på nedre Sjøstad er under regulering.

Bensinstasjonen har flytta og er i dag mellombels plassert med pumpeanlegg i tilknytning til industriområdet på Sjøstad. Ny stasjon med pumpeanlegg og servicebygg skal etablerast ved fylkesvegen aust for dagens kryss fv / gamlevegen.

Oversikt byggesaker og reguleringsplanar under arbeid

5 Medverknad

5.1 Folkemøte

Det blei gjennomført folkemøte i grendahuset 19. oktober. Her var godt oppmøte og stort engasjement. Om lag 70 personar møtte. I møte kom det fram at:

Stadlandet har eit særmerkt urørt, ope og autentisk landskap. Her er levande bygdesamfunn med inkluderande innbyggjarar med sterk dugnadsånd. Hav-, kystaktivitet og gardsturisme er trekkplaster for turisme.

Leikanger er senter for ytre del av kommunen (Stadlandet), og innbyggjarane meiner det skal vere det også i framtida. Det er viktig å oppretthalde alle dei kommunale tenestetilboda ein har i dag, og styrke skule- og barnehagetilbodet. Her er ei aldrande befolkning og ein må derfor legge til rette for tilflytting, særleg av barnefamilier. Det må leggst til rette for bustadbygging og utleige, med tilbod til alle aldersgrupper.

Leikanger med Korsen utgjer eit kompakt og tydelig sentrum. Det bør leggst til rette med turvegar langs sjøen med benkar og leikplassar, utvikle sjøpromenade og gjestehamn, etablere utstillingslokale og museum, betre belysning / gatelysa må settast på.

Det er behov for ein koordinator for reiseliv som har ansvar for felles informasjon og organisering av tilbodet til turistane.

Leikanger er ein viktig stad for verdiskaping og allsidig næringsliv. Nærings- og industriområdet må vidareutviklast, og det er særleg behov for ei almeningskai. Vidare er samferdselstiltak viktig særleg opprusting av Årsheimstranda, men også betra vegsystem til bygdene.

Kollektivtilbodet må betrast både pendlarruter med buss og hurtigbåt.

5.2 Samtalar med forretningsdrivarane i Korsen

Det er gjennomført samtalar med ni av dei som driv forretningsverksemd i Korsen.

Alle gir uttrykk for at det kaotiske trafikktilhøve som skaper utrygge forhold for mjuke trafikantar. Folk parkerer over alt, gjerne heilt inntil butikklokale og på fortau. Det er realtivt mykje varetransport særleg til Bunnpris (post i butikk), men også til Furebuda. Bunnpris har minimum to ulike leveransar per dag. Deler av leveransane skjer med semitrailere på opp til 16 meters lengde. Her er krevjande manøvreringsforhold, både m.o.t trafikk og parkerte bilar.

Asfalten har krakelert og det er mange holer, også i vegen ned til Furebuda. Fleire påpeikar problem med overflatevatn, og kummer som ikkje er renska.

Bussane tar opp mykje plass, når det er skuleskyss. Då står det ofte tre bussar parallelt. Elles er det ein og ein buss som står i Korsen. Sjøåførane ønskjer seg oppmerka haldeplass.

Bussoppstilling og parkeringssituasjon i Korsen, foto Norplan AS.

Dei fleste ønskjer ryddigare parkeringsforhold, ikkje nødvendigvis kloss inntil butikkane. Det er nødvendig med nokre HC-parkeringsplassar nær inngang, og betre tilrettelegging for rørslehemma.

Det må tilrettleggast slik at varetransport og buss-stopp vert ivaretatt.

Fleire ønskjer betre tilrettelegging av uteområdet i Korsen, og tilgang til strandsona. Både med opparbeiding av leike- og sitteplassar, badestrand, strandpromenade og kyststi. Vêrtilhøva er utfordrande for å finne gode uteopphaldsplassar, både med tanke på vinden, sol/skugge og utsikt.

Ein del peika på at det er mørkt i Korsen på vintertid på grunn av manglande belysning.

Fleire av dei som bur i Korsen og dei som arbeider her tar opp kundeparkeringsplassar, og det er til tider ganske fullt. Særleg dersom det er møter/arrangement på Furebuda.

Nokre peikar på alternative parkeringsplassar m.a bruke dagens branngarasjetomt, og legge betre til rette på kommunens parkeringsareal i sørvest.

5.3 Innspel frå innbyggjarar, og frå folkemøte om kulturminneplan

Det har kome konkret forslag om strandpromenade, i to meteres breidde med grusa/asfaltert dekke og belysning, frå sentrum til småbåthamna i Blikneset. Langs stien er det foreslått sitte- og aktivtetsplassar.

Forslag om å forlenge dagens gang- og sykkelvegen frå der den ligg i dag, om lag ved grendahuset, forbi byggefeltet øvre Stave fram til kryss fv 632/633.

Oppgradering av sentrum med nytt dekke, sitteplassar, leikeplass, oppslags- og informasjonstavle og kunstutsmykking. Alle tiltak i grunnen må samordnast.

Det er behov for uformelle møteplassar på gateplan. Plassar ein berre droppe innom, der ein ikkje treng å hande. Fleire av tilboda, utanom Furebuda, har berre ope i korte tidsrom på enkelte dagar.

Ønskje om fleire kommunale funksjonar i sentrum m.a. legekontor. Etablere felleslokale for sal av lokal mat, og kunsthåndverk. Gjerne også utstillingslokale for lokale kunstnarar i kombinasjon med utsalet.

Frå møtet om kulturminneplanen

I møtet kom det fram at Korsen må vidareførast som møteplass, og bygningsmiljøet med tunetrea må ein ta vare på.

Korsen er ein historisk møteplass for folk, både når det gjeld handel og ferdsel. Frå gamalt av var dette ein handelstad med tre bakeri, fire/fem butikkar og brusfabrikk.

5.4 Medverknad frå Stadlandet skule

Det er 7.-10.klasser som har delteke i medverknadsprosessen. Nordplan utarbeidd spørjeskjema og ortofoto til bruk i prosessen. Opplegget blei gjennomført av skulen sjølv i desember 2018. Resultatet er som følgjer :

Slik ser ungdomen på bygda si

Leikanger er ein fin, koseleg og trygg stad å bu.
Litt kjedeleg innimellom, dvs. lite å finne på.

Opphaldsstadar og møteplassar:

I Korsen – mest i Paviljongen, og Bunnpris
Fritidsklubben Blikken
Filadelfia
Fotballbana og ballbinge ved skulen
På hamna
Steinarskogen
Fjøra
Gapahuken
Heime hjå kvarande

Transport til skule og fritidsaktivitetar:

Alle svarer at dei både går, sykklar, tar buss og blir køyrd.
Ein del seier at manglande samanhengande gang- og sykkelveggar er årsaka til at dei blir køyrd.

Skumle plassar:

Manglande gang- og sykkelveg mellom byggefeltet øvre Stave til Korsen
Her er det også manglande gatelys frå kl. 22.30 om kvelden
Manglande gang- og sykkelveg vidare utover i bygda
Krysset «Korsabakken» - sentrum uoversiktleg og skummelt på sykkel
Manglande gatelys ved Triveli
Kryss fylkesvegen – gamlevegen/tilkomst industriområde
Manglande gatelys Hatlen, og Øvre Sjøstad
Dårleg lys ned til småbåthamna
Krysse fv og til småbåthamna pga. hekkar
Svingen rundt Nollen
Manglande rekkverk på kaia på Furebuda

Men - Ein del synes ikkje det fins skumle plassar i bygda.

Biletet viser at gang- og sykkelvegen stoppar ved Grendahuset. Biletet viser også manglande skilta kryssingsområde og gangfelt, og gangsamband gjennom grendahusområdet og til gamlevegen.

Forslag til tiltak:

Gangfelt før kryss fylkesvegen – gamlevegen/tilkomst industriområde

Gangfelt kryssing av fylkesvegen til grendahuset.

Gatelys i heile bygda må vere på til kl. 24 -01 om natta.

Ny asfalt/belegg i Korsen

Sykelstativ i Korsen/paviljongen

Oppbevare benkane andre stader enn i paviljongen på vinteren

Levegg mellom paviljongen og Strandtorget

Meir lys, tepper og musikkanlegg,

toalett, og

oppvarma benkar i paviljongen.

Rydde opp etter seg i/rundt paviljongen,

tøming av og fleire søppelbøtter

Gjere Korsen finare – male paviljongen,

dekorere med planter

Strandpromenade

Vass-skli ut i sjøen

Drift i kinosalen og minibanken

Leikeområde/større parkområde

Ønskjer

Kjøpesenter, fleire butikkar og cafèar

Skianlegg (løyper, slalom, trekk)

Tursti med lys

Bussrute til Ålesund, og generelt fleire bussruter

Fleire tilbod til ungdomar

Badstu i Blikkneset

Gratis utlån av akebrett på fjellet

Tennisbane

Fleire innbyggjarar

Meir samla kommune med felles aktivitetar slik som sommaraktive Stadt

6 Framtidsbilete

6.1 Styrke og svakheiter i Korsen

Dei viktige elementa i Korsen i dag er :

- Asketrea «venetrea» som møteplass, kjenneteikn, og trivselsskapar.
- Bunnpris som møteplass, viktigaste butikk med lengst opningstid.
- Furebuda som turistmål, møteplass og serveringsstad.

Styrke

- o Tydeleg sentrumsstruktur
- o Mange blanda funksjonar på ein stad
- o Tilkomst frå mange ulike retningar
- o Bilar og gåande samarbeider i trafikken
- o Asketrea
- o Småskala og intimt
- o Hagar gir grønt inntrykk
- o flatt og fleksibelt areal
- o **Svakheit**
- o Manglande samordning av byggetiltak og – planar, ulike aktørar
- o Få uformelle møteplassar
- o Ingen areal forbeholdt fotgjengarar
- o Lite eigna opphaldstad for barn
- o Manglande offentleg informasjon
- o Den historiske kontakten med sjøen er svekka.

6.2 Moglegheiter og utfordringar i Korsen

Utfordring

- o Vêr og vind
- o Sol og havutsikt i motsatt retning
- o Lite levande fasadar
- o Utflytande parkeringsareal og uavklart parkeringsbehov
- o Tilgang for buss og varelevering
- o Lokaler står i fare for å stengast og kan bli ståande tomme

Moglegheiter

- o Stort areal
- o Pågåande utviklingsplanar for Furebuda/Stad hotel, og på Reedtomta
- o Tilgjengelege lokaler
- o Paviljongen til vêrbeskyttelse, opphold og arrangement
- o Leikangsanden som opphalds- og badeplass
- o Småbåthamn og strandpromenade
- o Forsterka gangforbindelser
- o Kyststi austover til Blikneset
- o Leikangselta som del av rekreasjonsområde langs kyststien

UTFORDRINGER I DAG

- ny badestrand
- tilrettelegge passasje mellom
- vindtunnel
- nivåforskjeller
- parkerte biler
- skygge fra tre
- nytt oppholdsareal
- privathage

VURDERINGER

- Flytte paviljong? Endre form?
- Lage levegg av spiler eller glass?
- Sette opp skjerming mot privathage?
- Flytte parkering?
- Sitteplasser i sol? I le?
- Med ryggdekning?
- Skilting som leder vei?

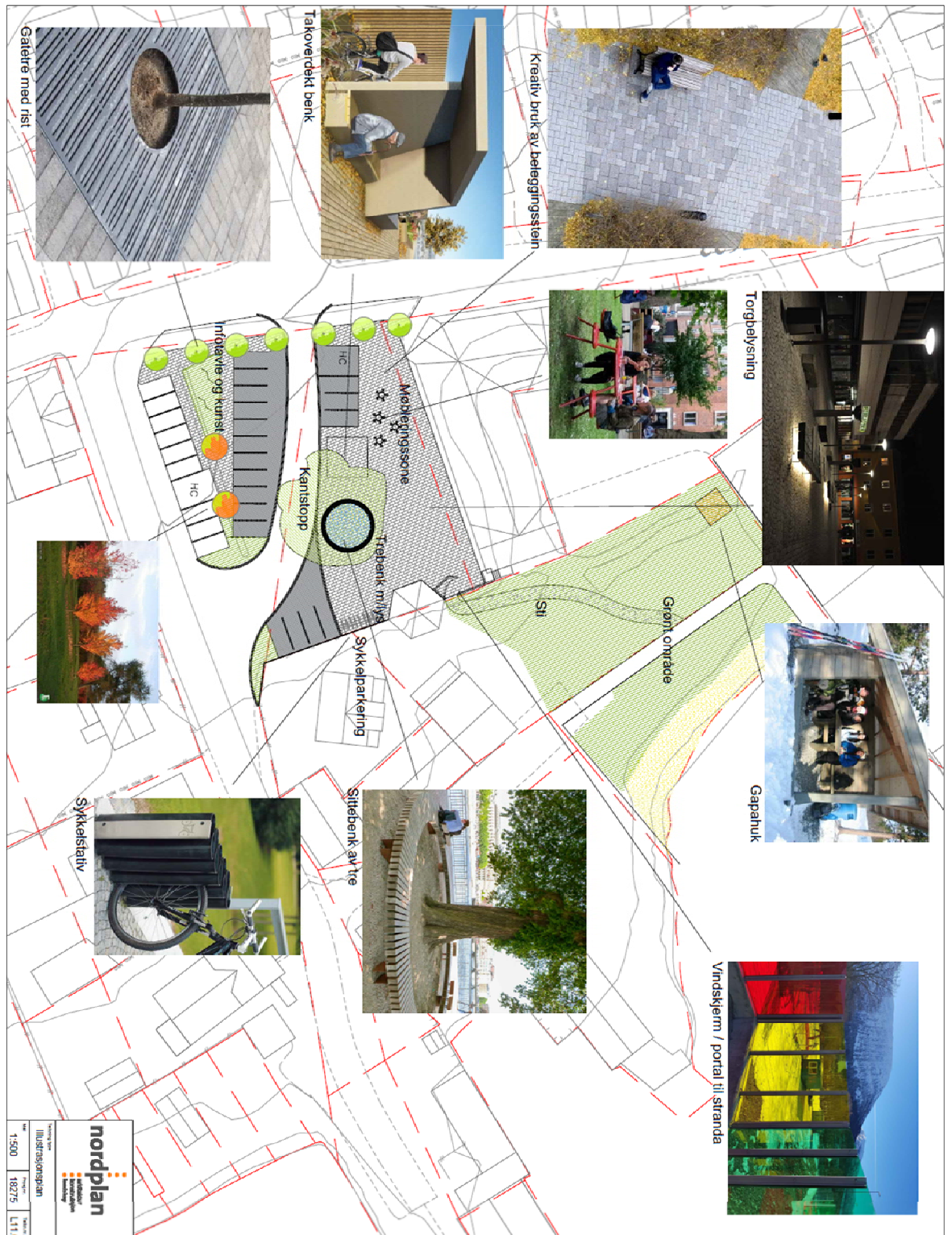
6.3 Korsen som offentlig rom

Vi foreslår at Korsen blir utvikla til eit tydeleg offentlig rom, med asketrea som det sentrale elementet. Trea bør ein vurdere å frede slik at ein sikrar at dei blir ståande. Dei bør undersøkjast av ein arborist både for å få råd om beskjerjing og kartlegge av ev. sjukdom. Vår landskapsarkitekt har registrert sopp rundt eine treet, og det kan tyde på sjukdom. Når store greiner blir kutta er treet meir utsatt for soppangrep og sjukdom.

Møblering, materialbruk og lyssetting av plassen blir viktig for å definere det offentlege rommet. Belysning bør vere ei blanding av pullerter, gatelys og fasadelys. Lyssetting av trea som eit enkeltelement kan bidra til å skape ei god atmosfære.

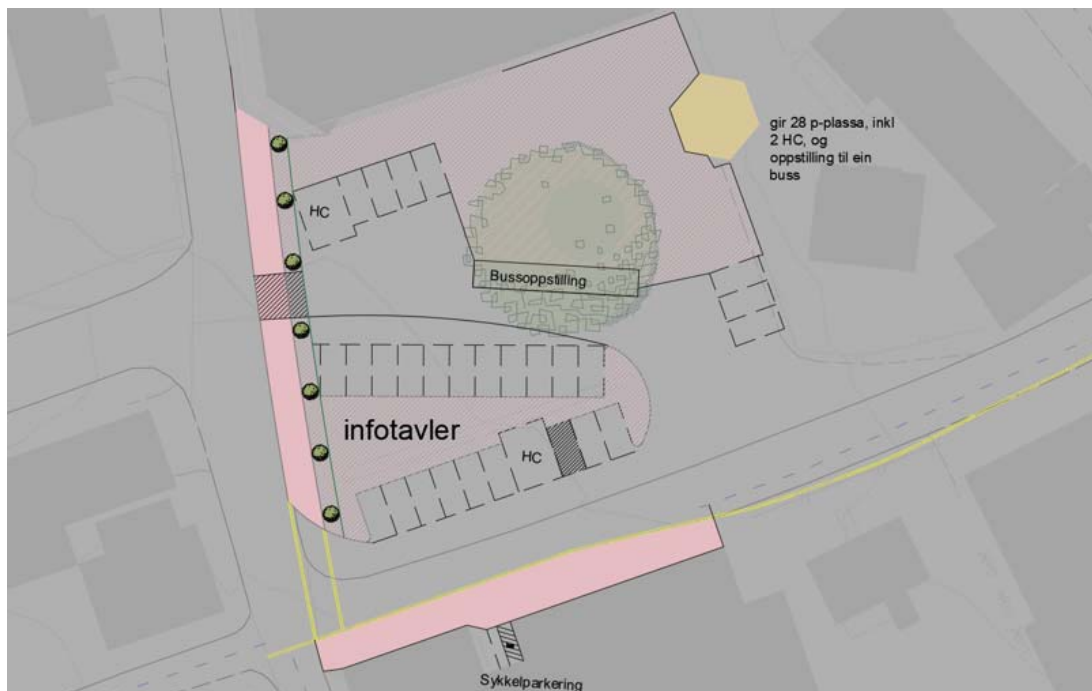
Paviljongen er mykje bruk av ungdomen, og den er eit viktig element som bør vidareførast. Dette er i dag den einaste plassen ungdomen har som er litt skjerma, og kor dei kan møtast og henge ute.

Plassen bør vere møblert og innretta slik at Korsadagen og andre større arrangement framleis kan leggst hit.

Illustrasjonsplan med eksempel på møblering med benkar, sykkelstativ, informasjonstavle, tilkomst til badestrand, skjerming mot vind mm. Utarbeidd av Nordplan av landskapsarkitekt David Lawford.

Eit av dei viktigaste tiltaka for å gjere Korsen til ein god og triveleg opphaldstad er å få rydda opp i trafikksituasjonen. Vi foreslår løysing som vist under. Her får vi strukturert parkeringsarealet, oppretthalde varleveringssone og bussoppstilling, etablert skjerma utesone rundt asketrea og etablert romslegare fortau framfor butikkane. Vi får ned farta på bilane, og etablert trygg fotgjengarkryssing aust/vest med fortau langs parkeringsarealet.

Illustrasjonsplan som viser strukturering av parkeringsarealet, og klart definerte gangsoner.

6.4 Sentrumskerne, forslag til vekstretning

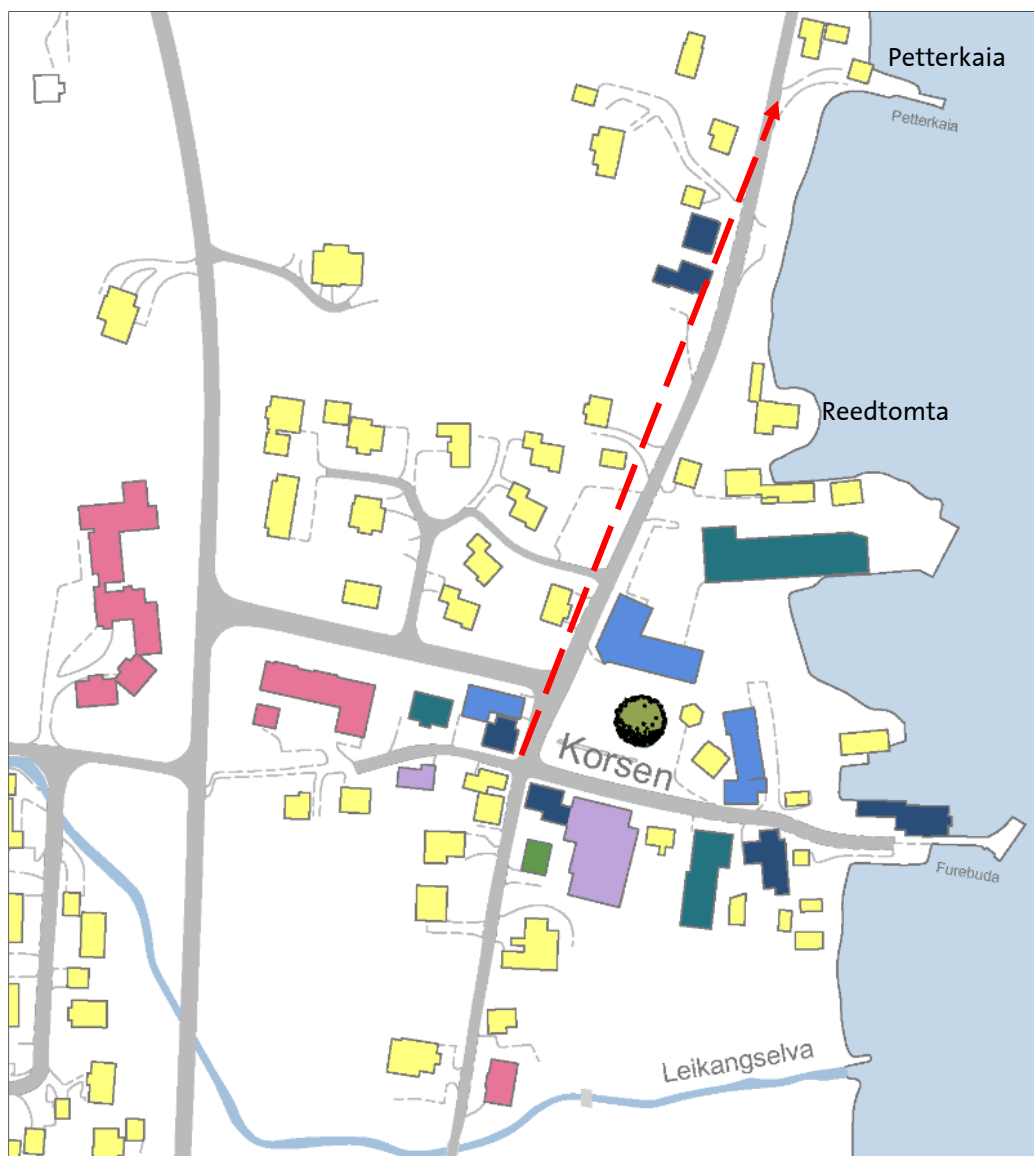
Vi vil rå til at det blir lagt vekt på å fortette i kjerna av Korsen. Lokaler på gateplan bør oppretthaldast til forretnings- og tenesteytande funksjonar, og ikkje omdisponerast til bustader. Dei korte gangavstandane og intimitet som ein har i dag må vidareførast for å styrke det kompakte sentrumsområdet.

Butikkane og verksemdene i Korsen kan med fordel ha meir opne fasader, og i større grad vende seg utover til gateplanet. Aktivt bruk av utstillingsvindauga, det å trekke varene ut på gata når vêrtilhøva tillet det, gir meir liv og aktivitet til sentrum. Det vil kunne ha positiv effekt på handelen både i forhold til innbyggjarane og turistane.

Byggehøgder og volum bør i hovudtrekk haldast på same nivå som i dag, med maks to etasjar og loft. Store bygningsvolum vil vere uheldig opp mot det forholdsvis småskala bygningsmiljøet vi har i dag.

Kontakten med sjøen bør gjenoppbyggast. Det er gode mulegheiter for å få realisert aktuelle tiltak som etablering av småbåthamn, strandpromenade og kyststi, leike- og bade plass, i samarbeid mellom det offentlege og utbyggjarane i området.

Frå gammalt av har sentrum strekt seg vestover til Petterkaia. Her var det post, telefonsentral, damskipskai, og ulike produksjonsverksemdar. Fornyings- og aktivisering av dette området både med bakgrunn i historisk utvikling, og med tanke på planlagde tiltak på Reedtomta vil kunne styrke sentrum. Her vil ein kunne revitalisere bygningar og areal som tidlegare har vore i bruk, og oppretthalde kulturlandskap og landbruksdrift tett innpå sentrum. Kulturlandskapet betyr mykje for identiteten og opplevinga av staden.

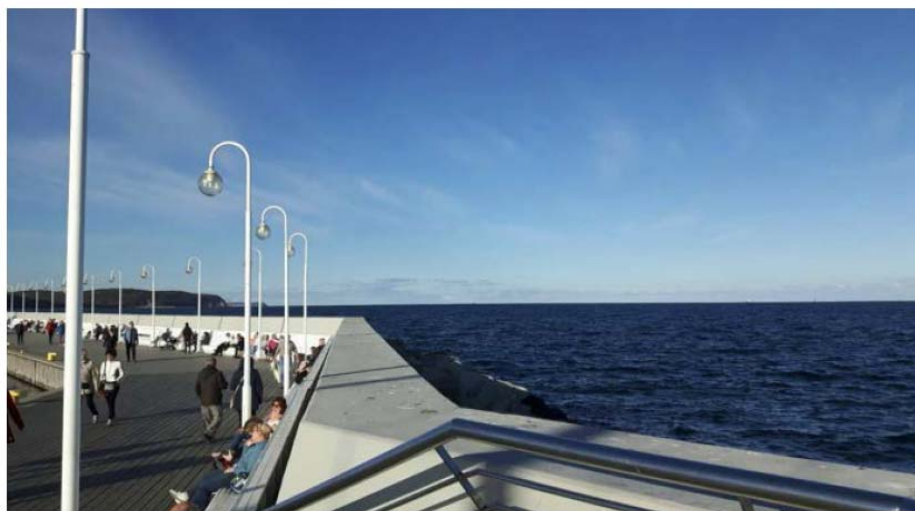
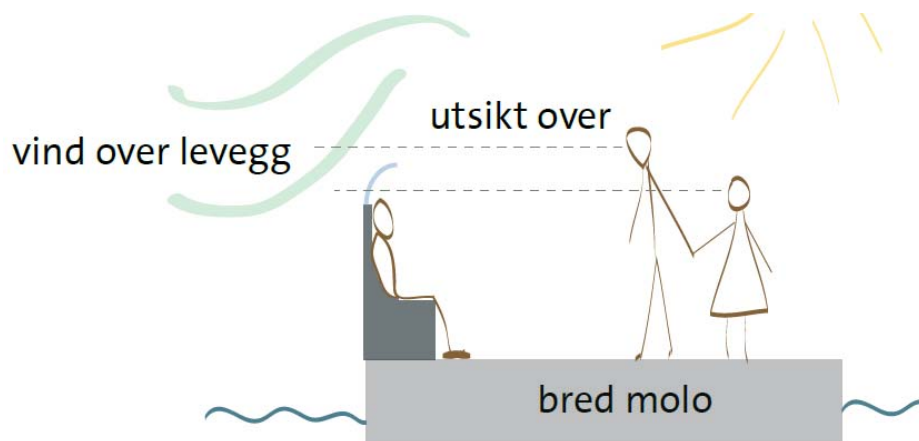

Illustrasjon med forslag til vekstretning markert med pil.

6.5 Forslag nye oppholdsplassar

Småbåthamn og molo

Det er planlagt molo og småbåthamn mellom Dragebygg og Stad hotell. Moloen bør vere open for almen ferdsel. Med ein fleifunksjonell utforming kan ein få til lune sitteplasser med sol og utsikt.

Eksempel som viser mogleg utforming av molo. Idèskisse Norplan AS v/Helene Roussel.

Leikangsanden

Stranda mellom Dragebygg og Furebuda, del av tidlegare Leikangstranda, kan utformast slik at den både kan innby til bading, opphald og lek. Deler av arealet i strandsona er eigd av Hoddevikbuda. I samband med sal av Hoddevikbuda til Stad hotel/Furebuda har grunneigarane gitt arealet til disposisjon for Furebuda for 40 år, med krav om at det skal vere til allment bruk. Det er eit restareal i privat eige mellom Strandtorget og Leikangsstranda. For å få eit funksjonelt areal som kan bli noko meir enn berre ein gangsti i strandsona, bør kommunen kjøpe restarealet. Då kan ein få etablerte ein bade plass, med opphaldssone og få etablert direkte tilkomst til/frå Korsen.

Både strandsona og kyststi innover til Leikangselva vil vere tilbod som Stad hotel / Furebuda kan nytte og som kan vere ein del av deira utemiljø. Som del av aktiviteten og tilbodet til Furebuda, så kunne dei td. låne ut strandleike. Det vil også vere mogeleg å delvis tilrettelegge for universell tilkomst her. Det er gitt innspel om at det mangla off.toalett i Korsen, og ein kombinasjon av ulike funksjonar vil vere positivt for aktiviten her.

Museum - Hoddevikbuda

I samband med overtaking av eigedom til Hoddevikbuda, og riving av buda blei det sett vilkår om at Stad hotell som er overtaker av eigedomen, skal opprette museumsareal for å take vare på og formidle historia til buda. Nybygg skal ivareta lokalhistorisk byggeskikk, og almenta skal ha tilgang til museumet. Det er eit vilkår at ev. inntekt av drifting skal gå til fornying og utvikling av museumet. Vilkåra ligg i vedlegg til skøytet. Museumsarealet er no vist i byggeplanlanen for nybygget til Stad hotell.

Vi foreslår at det blir skilting til museumet, og etablert tydlege ledelinjer fram til bygget.

Kyststi

Vi synes forslaget om etablering av ein kyststi austover mot næringsområdet på ned Sjøstad er eit godt forslag. Ev. som eit første delmål kan ein opparbeide stien inn til Leikangselva. Det må etablerast ein lita bru over elva.

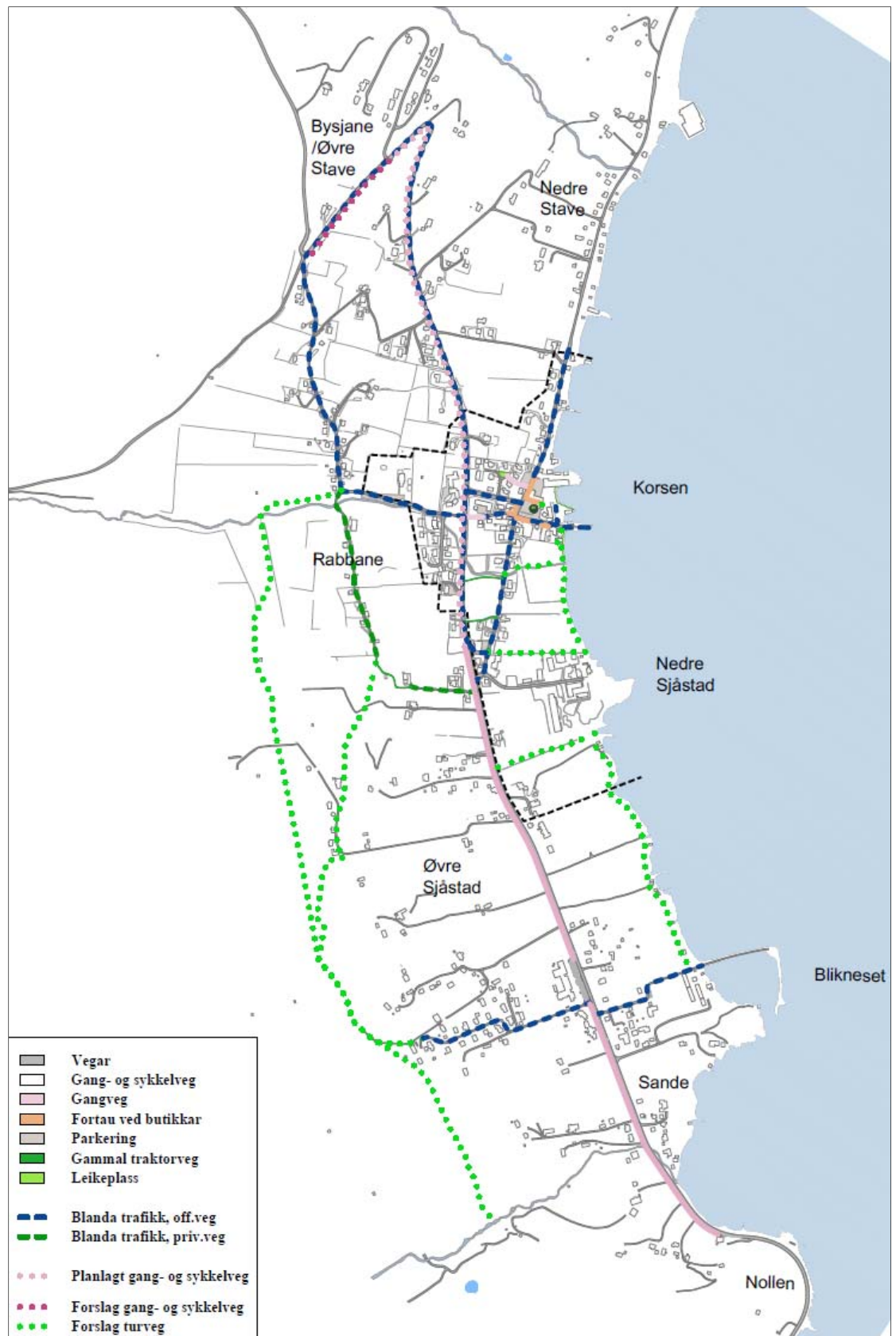
Dette kan enkelt etablerast samstundes med utbedring/utskifting av leidningsnett. Det har vore foreslått at pumpestasjon kan utformast som eit naust, og i tilknytning til naustet kan ein då ha sitte- og opphaldsplass. Ev. luktproblem kan løysast med etablering av kullfilter.

Leikongelva

Elva er ein unytta ressurs i dag av ulike årsaker. Vi foreslår at elva blir ein integrert del av grønstrukturen i sentrum. Ein grusa gangveg på om lag 2 meter breidde opp langs elva til gamlevegen og tilbake til Korsen vil kunne gi ei fin lita rundsløyfe. Denne runda vil vere mogeleg å få universelt tilrettelegar, slik at det vil verte eit nærtilbod for alle brukergupper. Det er ein stor mangel på slikt tilbod i dag, særleg for eldre og andre.

6.6 Forslag nye gangforbindelsar til Korsen

- Forlenging av gang – og sykkelveg forbi Stavefeltet til Dragesvingen. Det opnar for rundløype via Øvrevegen og til Korsen .
- Kyststi Korsen og inn til næringsområdet, retur via gamlevegen.
- Kyststi Blikneset vestover til næringområdet, og kopling sørover langs Sjøstadelva og til gang- og sykkelvegen langs fylkesvegen.
- Turveg over Rabbane – gamlevegen – Korsen.
- Turveg Rabbane – Stadlandet skule – Sande/Nollen.

Illustrasjon, ganforbindelsar.

6.7 Forslag til tiltak

Kort sikt

Tiltak i samarbeid med folket – dugnad td. leikeområde – sitte- og opphaldsplassar. Beplantning og møblering.

Etablere mobile element som blomsterkasser/benker, sykkelparkering for å teste ut trafikkmønster/parkeringsinndelinga over ei periode (td. ein månad) før ein bygger. Dette for ev. å kunne gjere justeringar og forbetringar, og folk får sjå kva som er tenkt.

Levande fasader med opne førsteetasjar er svært viktig for eit godt sentrumsliv.

Illustrasjon, eksempel levande fasadar.

Belysning av trea i Korsen.

Det må undersøkjast om trea har soppangrep og kunskap m.o.t beskjæring er viktig. Ved legging av nytt dekke må ein ta omsyn til røtene på trea.

Informasjonsskilt, og kunstinnstallasjon. Presentasjon av bygda i Korsen for eksempel:

FISKE OG HAVBRUK:

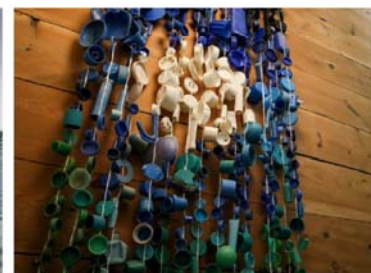
- Vise frem gammelt fiskerutstyr og lokale tradisjoner
- Moderne fiskebruk
- Lekbare elementer?

SURFING:

- Informasjon om surfestrendene
- Ulike tilbud, leie av utstyr, surfekurs m.m.

KUNST OG KREATIVITET:

- Lokale kunstnere, havplast, skoleprosjekter, salgsvare, fotografer, brukskunst

BRUKSKUNST

GJENBRUK

Litt lengre sikt

Etablere kyststi frå Korsen til næringsområde, og seinare inn til Blikkneset ev. starte frå begge sider.

Illustrasjon, utforming kyststi.

Rehabilitering av Korsen i samand med legging av nye vass- og avløpsanlegg.
Etablere fortau, omarbeide parkeringsområde og ny belysning.

Illustrasjon, materialbruk. Ulike dekketyper med kontrastfarger gir klart skille mellom areal til de ulike trafikantergruppene, samtidig som arealet er godt tilpasset universell utforming uten nivåforskjeller.

Kjelder:

- Storm ved Stad, av Gry Hammer og Thomas Bickardt.
- Klimaprofil Sogn og Fjordane, SF fylkeskommune
- På kyrkjeferd i Sogn og Fjordane, nordfjord og Sunnfjord, av Margrethe Henden Aaraas, Torkjell Djupedal, Sigurd Vengen, Finn Borgen Førsund.
- Allkunne
- Fylkesatlas for Sogn og Fjordane
- Lokale informantar
- Jordskifteverket
- Selje kommune

